

Anne C. Øverkil

*”If you really want to get in touch with them [the Norwegians], I think
you should learn the language”*

En studie av internasjonale studenters motivasjon for å lære norsk – eller ikke

Masteravhandling i nordisk språkvitenskap, våren 2011

Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, NTNU

Tusen takk til veileder Brit Mæhlum! Takk til studiemiljøet ved INL.

Tusen takk til alle informanter!

Takk til alle andre som har krysset min mastervei med et
smil om munnen.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Bakgrunn for valg av tema	2
1.2	Problemstilling.....	3
2	Sentral bakgrunnsteori.....	7
2.1	Schumanns akkultureringsmodell for andrespråklæring.....	7
2.2	Motivasjon	10
2.2.1	Integrativ og instrumentell motivasjon	10
3	Metode	13
3.1	Kvantitativ metode: Spørreskjemaundersøkelsen	13
3.2	Kvalitativ metode	14
3.2.1	Informantutvalg.....	14
	”Raouf”.....	14
	”Ahmed”.....	15
	”Katrien”	15
	”Stephan”	15
	”Aryam”	15
3.2.2	Intervjuene.....	16
3.2.3	Transkripsjon.....	16
3.3	Metodiske utfordringer	17
4	Spørreundersøkelsen.....	19
4.1	En kort presentasjon av spørreundersøkelsen.....	19
4.1.1	Selve spørreskjemaet.....	19
4.2	Respondentenes motiver for å lære norsk.....	19
4.2.1	Språk.....	20
4.2.2	Praktiske årsaker	21
4.2.3	Familie og venner.....	22
4.2.4	Respekt/høflighet	22
4.2.5	Andre årsaker	22
5	Analyse av studentenes oppgitte motiver	23
5.1	Arbeid	23
5.1.1	Arbeid som motiv	23
5.1.2	Økonomi og geografisk tilhørighet	25

5.2	Studier.....	26
5.2.1	Oppgitt undervisningsspråk.....	26
5.2.2	Studier som motiv for å lære norsk	27
5.2.3	Elitetspråklige studenter	28
5.3	Kommunikasjon.....	29
5.3.1	Kategorien ”kommunikasjon” fra spørreundersøkelsen	29
5.3.2	Treffe nordmenn.....	30
5.3.3	Motiver knyttet til venner.....	32
5.4	Det engelske språket.....	34
5.4.1	Forbedre seg i og praktisere engelsk	34
5.4.2	Unødvendig å lære norsk når nordmenn behersker engelsk	35
5.5	Det norske språket	37
5.5.1	Et lite språk.....	37
5.5.2	”It’s too difficult for me”	37
5.5.3	Norsk ser interessant ut	38
5.6	Kultur.....	39
5.7	Oppholdsvarighet.....	41
5.7.1	Oppholdsvarighet som motiv for å lære norsk.....	42
5.7.2	Oppholdsvarighet som grunn til <i>ikke</i> å lære norsk.....	43
5.7.3	Oppholdsvarighet og ønske om tilegnelse av norsk språk.....	44
6	Avsluttende betraktninger.....	47
6.1	Integrasjon	47
6.1.1	Få oppgir integrasjon som motiv for å lære norsk	47
6.1.2	Integrasjonsstrategier: en sosial faktor i akkultureringsmodellen.....	48
6.2	Integrativ eller instrumentell motivasjon?.....	50
	Litteraturliste.....	I
	<i>Vedlegg 1: Questionnaire.....</i>	<i>IV</i>
	<i>Vedlegg 2: Interview guide</i>	<i>VI</i>
	Sammendrag.....	IX

1 Innledning

I 2008 studerte i overkant av 3,3 millioner studenter utenlands verden over (OECD 2010:4). Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet¹ er et universitet som både tar imot internasjonale studenter og som sender egne studenter til utlandet. Det er om lag 20 000 studenter ved NTNU (NTNU u.d.a). Omkring 1800 av disse er internasjonale studenter, hvorav 1100 er utvekslingsstudenter og 700 er masterstudenter² (Meland 2011b). Tallene viser at studenter fra land utenfor Norge utgjør en naturlig og vesentlig del av NTNUs studentmasse.

Som følge av vår tids internasjonalisering har utdanning blitt en vare som utveksles på tvers av landegrensene på lik linje med andre varer og tjenester. St.meld. 14 (2008-2009), *Internasjonalisering av utdanning*, viser at Kunnskapsdepartementet har et sterkt fokus på internasjonalisering, noe som er gjennomgående for hele utdanningssystemet i Norge. Kunnskapsdepartementet ønsker å opprettholde eksisterende satsinger for økt internasjonalisering, og slik styrke kvaliteten, relevansen og attraktiviteten til det norske utdanningssystemet ytterligere (op.cit.:10-11). I stortingsmeldingen oppfordrer blant annet departementet institusjoner innenfor høyere utdanning til å ”gi flere språktilbud for internasjonale studenter” (op.cit.:64). NTNUs styre vedtok allerede i 2006 strategien ”NTNU 2020 – Internasjonalt fremragende”³ for å styrke kvaliteten i universitetets virksomhet og slik delta i vår tids økende konkurranse om menneskelige og materielle ressurser (NTNU 2006). I strategien står det blant annet at studiene skal være preget av kulturelt mangfold, og at NTNU skal ha en internasjonal orientering (op.cit.:4). Et strategisk mål er å øke antall inn- og utreisende studenter med 5 % i forhold til 2007 (da det var 472 utreisende og 750 innreisende utvekslingsstudenter ved NTNU), samt at universitetet skal utvikle og markedsføre flere engelskspråklige studietilbud (ibid., NTNU 2007).

Internasjonale studenter kan studere ved NTNU uten å ha kompetanse i norsk språk. I flere emner og studieprogram er engelsk undervisningsspråk,⁴ men internasjonale studenter kan også studere emner der norsk er undervisningsspråk. NTNU krever uansett en dokumentasjon på at søkeren har kompetanse i enten engelsk eller norsk språk (vel å merke må studentene kun dokumentere kompetanse i norsk dersom de ønsker en grad der

¹ Heretter NTNU både i løpende tekst og i referanser.

² NTNU skiller mellom ulike grupper utenlandske studenter, f.eks. utvekslingsstudenter og masterstudenter o.s.v. I denne avhandlingen skiller jeg *ikke* mellom de ulike gruppene med utenlandske studenter, og omtaler derfor alle som *internasjonale studenter* med mindre gruppetilhørigheten er relevant for konteksten.

³ Denne strategien ble bearbeidet og på nytt vedtatt 30. mars 2011. Den heter nå ”Kunnskap for en bedre verden – NTNU – Internasjonalt fremragende” (NTNU 2011).

⁴Se f.eks. NTNU u.d.d for en oversikt over internasjonale masterprogram der undervisningen foregår på engelsk.

undervisningen foregår på norsk) (NTNU u.d.f.). Trolig varierer norskkompetansen til de internasjonale studentene ved NTNU langs et kontinuum fra liten eller ingen beherskelse til god beherskelse av det norske språket. Studentenes ønske om å lære norsk mens de studerer i Norge, varierer nok også; noen ønsker å lære seg norsk i varierende grad, mens andre overhodet ikke ønsker å tilegne seg det norske språket. Denne avhandlingens ambisjon er å undersøke internasjonale studenter ved NTNUs motiver for å lære seg norsk, eventuelt hvorfor de ikke ønsker å lære seg norsk.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Det er flere årsaker til at jeg har valgt internasjonale studenter og det norske språket som tema for min masteravhandling. En del emner og studieprogram ved NTNU har som nevnt engelsk som undervisningsspråk, og jeg har selv tatt et slikt emne. Mange av deltakerne i dette emnet var internasjonale studenter. Som emnedeltager fikk jeg små innblikk i disse studentenes liv, og jeg ble fort klar over at flere av studentene hadde oppholdt seg i Norge i flere måneder, noen så lenge som ett år, samtidig som de hadde liten eller ingen kompetanse i norsk språk. Dette pirret nysgjerrigheten min: Hvordan er det mulig å oppholde seg så lenge i et annet land uten å tilegne seg noe av vertsspråket? Har de kanskje ikke fått muligheten til å lære norsk, eller ønsker de rett og slett ikke å lære seg språket?

Ulike studentmedier i Trondheim har også rettet oppmerksomheten min mot dette temaet, blant annet ved å presentere frustrerte internasjonale studenter i denne typen saker: *Elendig språktilbud for internasjonale studenter* (Under Dusken 2007) og *Internasjonale studenter sviktes av NTNU* (Student-tv i Trondheim 2010). NTNU tilbyr riktignok flere ulike norskkurs til studenter og vitenskapelige ansatte: ”Norsk for utlendinger” med fire faglige trinn, der ett trinn tilsvarer ett semester (NTNU u.d.e); tre- og fireukers intensive sommerkurs for internasjonale studenter (NTNU u.d.c); samt IFUS-programmet, et heltids årsstudium⁵ for studenter som planlegger en grad ved NTNU (ca. 15 kursplasser)(NTNU u.d.b).⁶ Våren 2011 tilbyr NTNU 600 plasser ved nybegynnerkursene i norsk språk, noe som er en stor økning fra tidligere år. Høsten 2010 kom det ca. 1000 internasjonale studenter til NTNU, og våren 2011 har 800 studenter søkt om en plass på norskkurs (personlig kommunikasjon med Hilde Skeie, seksjonsleder ved Internasjonal seksjon, NTNU, 17. november 2010). Selv etter en stor utvidelse av kurskapasiteten er det likevel færre plasser ved NTNUs norskkurs enn antallet

⁵ Årsstudiumet har naturlig nok en varighet på cirka ti måneder.

⁶ For en oversikt over norskkurs, se: NTNU u.d.f.

internasjonale studenter som ønsker norskkurs. Dette fører til at en god del studenter ikke får tilbud om kurs.

Samtidig er det som nevnt mulig å gjennomføre studier utelukkende på engelsk ved NTNU. Nordmenn i ulike serviceyrker i Norge i dag snakker jevnt over brukbar engelsk, så det er mulig å kommunisere i det norske samfunnet uten å beherske norsk språk. Norsk har ca. 4,6 millioner språkbrukere; det er kun registrert som offisielt språk i Norge, og det ligger på 132. plass når det gjelder språkstørrelse i verden (Lewis 2009). Så fremt studentene ikke vil fortsette å bo i Norge etter studiene, ta seg arbeid her eller i et konsern som samarbeider med norske firma, er mulighetene for å bruke norsk etter endte studier relativt små. Internasjonale studenter oppholder seg i Norge kun i en kortere periode, vanligvis fra ett semester til to år, noe som for mange kan være for kort tid til å lære seg god norsk. Dermed kan man selvsagt også spekulere i hvorfor internasjonale studenter faktisk tar seg bryet med å lære norsk.

1.2 Problemstilling

I denne avhandlingen ønsker jeg å kaste lys over motivene bak internasjonale studenters ønske om å lære seg norsk eller ikke i løpet av sitt studieopphold i Trondheim. For å undersøke dette nærmere har jeg tatt utgangspunkt i følgende problemstilling:

Hvorfor ønsker internasjonale studenter ved NTNU å lære seg norsk i løpet av sitt studieopphold i Norge? Hvorfor ikke?

Informantene mine er to grupper av internasjonale studenter ved NTNU høsten 2010: De som ønsker å lære seg norsk, og de som ikke ønsker dette. De to gruppene består henholdsvis av studenter som har tatt norskkurs eller som følger norskkurs høsten 2010, og studenter som verken har gått på norskkurs eller har lyst til å lære seg norsk. For å få svar på disse spørsmålene, gjennomførte jeg en spørreundersøkelse blant studenter på to ulike norskkurs ved NTNU, samt fem dybdeintervju med internasjonale studenter.

Faglig sett er jeg like interessert i de studentene som *ikke* ønsker å lære norsk, som de som ønsker det. Mitt fokus på studentene som ikke ønsker å lære seg norsk, er vel å merke *ikke* ment som en kritikk av dette valget eller av deres manglende interesse for det norske språket.

Det er altså internasjonale studenters *motivasjon* bak valget om å lære seg norsk eller ikke som vil være i fokus her. Begrepet motivasjon krever i den forbindelse en avgrensning. Motivasjon dreier seg om hva som ligger bak handlingene våre, om hvorfor vi handler som vi

gjør. Escolas ordbok definerer *motiv* som ”beveggrunn, formål, hensikt” og *motivasjon* som ”motivering, drivkraft bak en handling” (Taule 2001). Motivasjon handler altså om de kreftene som fører til menneskers handlinger. Dörnyei og Skehan (2003:614), to forskere innen andrespråklæring, mener motivasjon omhandler ”(i) the choice of a particular action, (ii) the persistence with it, and (iii) the effort expended on it. In broad terms, motivation is responsible for *why* people decide to do something, *how long* they are willing to sustain the activity, and *how hard* they are going to pursue it”. I det videre er det nettopp punktet ”the choice of a particular action”, det vil si *hvorfor* man velger en handling, som vil ligge i begrepet motivasjon. Motivasjon vil bli kommentert ytterligere i kapittel 2.2.

Å studere motivasjonen bak det å lære et nytt språk kan plasseres innenfor forskning på andrespråklæring⁷. Andrespråklæring, eller andrespråkstilegnelse, er et stort forskningsområde, men er en relativt ny disiplin som har vokst fram de siste tiårene. Oppblomstringen av dette området kan settes i sammenheng med samfunnsmessige endringer, først og fremst menneskers geografiske mobilitet, i form av migrasjon og turisme, samt økt internasjonalt samarbeid og global handel (Berggren og Tenfjord 1999:15). Behovet for å beherske flere språk har dermed økt betraktelig, samtidig som utdanning er blitt en internasjonal vare. Jackson (2008:3-6) presenterer kort flere forskningsarbeid innenfor andrespråklæring tilknyttet studier utenlands, og framstillingen viser at dette er et relativt nytt forskningsområde, da de eldste studiene hun redegjør for, er fra 1990-tallet. Jacksons (ibid.) framstilling vitner om at det er lite forskningslitteratur å finne om andrespråklæring og studenter som studerer utenlands, samt at svært få har undersøkt motivasjon i tilknytning til andrespråklæring og studier utenlands.

Mine primærinformanter behersker alle minst to språk, noen både tre og fire, og de kan slik beskrives både som to- og flerspråklige. Tospråklighet og flerspråklighet er begrep med flere og til dels svært ulike definisjoner i faglitteraturen, men i det videre velger jeg å bruke begrepet tospråklighet om beherskelse av både to, tre eller flere språk.⁸ Min forståelse av begrepet tospråklighet baserer seg på Myers-Scottons (2006:44) definisjon: ”[B]ilingualism is the ability to use two or more languages sufficiently to carry on a limited casual conversation”.

Videre vil jeg i kapittel 2 redegjøre for teorigrunnet knyttet til denne avhandlingen, med særlig vekt på Schumanns akkultureringsmodell for andrespråklæring. I kapittel 3 gjør

⁷ Jeg forstår førstespråk som det første språket man lærer seg, og andrespråk som alle andre språk man lærer seg etter førstespråket. Se f.eks. Berggren og Tenfjord (1999).

⁸ På grunn av avhandlingens ramme er det ikke anledning til å gå inn i denne diskusjonen.

jeg rede for den metodiske tilnærmingen, mens jeg i kapittel 4 vil presentere tendensene i spørreundersøkelsen. Kapittel 5 vil gi en analyse av informantenes motiver for ønsket om å lære norsk eller ikke. I kapittel 6 vil jeg ta for meg integrasjon som fenomen hos mine informanter, før jeg avslutningsvis vil se på informantenes motiver i tilknytning til begrepsparet integrativ og instrumentell motivasjon.

2 Sentral bakgrunnsteori

I det følgende vil jeg presentere noen sentrale teoretiske aspekt for avhandlingen. Tidligere har jeg presentert begrepet motivasjon (kap. 1.2), det vil si drivkraften bak en handling; her forstått som drivkraften bak valget om å lære norsk eller ikke. Teoretiske betraktninger rundt motivasjon er slik en selvfølgelighet for avhandlingen, og er i det følgende inkludert i presentasjonen av Schumanns akkultureringsmodell. Herunder hører også en redegjørelse for begrepene integrativ og instrumentell motivasjon.

2.1 Schumanns akkultureringsmodell for andrespråklæring

På 1970-tallet presenterte John H. Schumann en modell over andrespråklæring, kalt akkultureringsmodellen (1978). Den var et tidlig forsøk på å inkludere ulike sosiale, kulturelle og psykologiske aspekter ved andrespråklæringen, og dens perspektiv er sosialpsykologisk. I denne modellen argumenterer Schumann for at blant en rekke faktorer som influerer på andrespråkstilegnelsen, for eksempel kognitive faktorer, biologiske faktorer og personlige faktorer,⁹ har også *sosiale* og *affektive* faktorer en betydelig kausal effekt på andrespråkstilegnelsen. Ifølge Schumann (op.cit.) går sosiale og affektive faktorer sammen i én eneste variabel, *akkulturering*. Akkulturering kan vi si er graden av sosial og psykisk integrasjon av språkinnlæreren i målspråksgruppen. Kjernen i Schumanns modell er at ”språkinnlæreren vil lære målspråket kun i den grad han blir akkulturerert” [min oversettelse], det vil si i den grad han blir integrert i målspråkssamfunnet. Dette vil jeg imidlertid komme tilbake til etter å ha sett nærmere på de ulike sosiale og affektive faktorene.

Schumann opererer med åtte sosiale faktorer og fire affektive faktorer. De sosiale faktorene gjelder forholdet mellom to sosiale grupper med ulikt språk som er i kontakt med hverandre. Disse faktorene ligger slik på gruppenivået, og kan potensielt skape sosial distanse eller nærhet mellom de to gruppene. Tabell 2.1 gir en oversikt over Schumanns sosiale faktorer.

⁹ Se Schumann (1978:28) for Schumanns taksonomi over faktorer som påvirker andrespråkstilegnelse.

Tabell 2.1 Sosiale faktorer

Sosial dominans:	Å tilhøre en dominerende eller en dominert gruppe vil hemme språklæring. Et balansert forhold fremmer gjensidig språklæring.
Integrasjonsstrategier:	Schumann skiller mellom tre strategier: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Assimilasjon</i>¹⁰ øker kontakten mellom gruppene og styrker andrespråklæringen. - <i>Bevaring</i> av gruppens egen livsstil og egne verdier skaper sosial distanse som reduserer sannsynligheten for maksimal andrespråklæring. - <i>Tilpasning</i>¹¹ gir balansert kontakt mellom gruppene og er slik en ”nøytral” faktor når det gjelder andrespråklæring.
“Enclosure” (inngjerding):	Avgrensede domener fører til ”inngjerding” og begrenser kontakten mellom gruppene, noe som reduserer språklæringsmulighetene.
Kontaktmønster:	I sammenvevde grupper (grupper med utstrakte interne kontakter hvor medlemmene møter hverandre ofte og i mange roller) vil ikke de sosiale nettverkene strekke seg over språkgrensene, og kontakten med andre grupper reduseres. Dette reduserer mulighetene for andrespråksinnlæring.
Gruppestørrelse:	Store grupper gagnar kontakt innad i gruppen og hemmer intergruppekontakt og følgelig språklæring.
Kulturell kongruens:	Kulturell likhet mellom gruppene vil lette andrespråklæringen.
Holdninger:	Uvennlige eller fiendtlige holdninger kan dempe språklæringen.
Planlagt oppholdstid:	Lang oppholdstid sannsynliggjør en utstrakt kontakt med målspråksgruppen og kan slik fremme andrespråklæring.

(etter Schumann 1978 og Berggren og Tenfjord 1999:338-342)

Individens språklæringsmuligheter avgrenses ikke direkte av gruppeforholdene. Dersom de sosiale forholdene verken er gunstige eller ugunstige, kan individuelle faktorer bli avgjørende (Berggren og Tenfjord op.cit.:340). Schumann opererer altså med fire affektive faktorer; disse knyttes følgelig til individets språklæring og ligger derfor på individnivået. De affektive faktorene kan potensielt frambringe psykisk distanse eller nærhet mellom språkinnlæreren og målspråksgruppen. Tabell 2.2 framstiller Schumanns affektive faktorer.

¹⁰ Det kan synes litt merkelig at Schumann bruker begrep som ”assimilasjon”, og videre ”bevaring” og ”tilpasning”, når det overordnede temaet her er ”integrasjon”. Andre som snakker om forholdet mellom to grupper, bruker blant annet ”assimilasjon”, ”segregasjon” og ”integrasjon” (se f.eks. Schiefloe 2003). ”Assimilation”, ”preservation” og ”adaption” er imidlertid Schumanns (1978, 1986) egne begrep, og jeg forholder meg derfor til disse i denne avhandlingen.

¹¹ Tilpasning er oversatt fra engelsk ”adaption” som Schumann (1978, 1986) bruker i sin modell. Tidligere har imidlertid Schumann brukt ”akkulturering” i stedet. Berggren og Tenfjord (1999) bruker og ”akkulturering” her. Jeg unngår dette for ikke å skape forvirring rundt begrepet akkulturering som er brukt andre steder i Schumanns modell.

Tabell 2.2 Affektive faktorer

Språksjokk:	Mange negative situasjoner relatert til andrespråksbruken kan lede til språksjokk, som kan føre til at andrespråksinnlæreren unngår situasjoner der andrespråket er påkrevd, og slik redusere muligheten for språklæring.
Kultursjokk:	Angsttilstand som ofte vokser fram i møte med nye kulturer; den kan medføre så mange praktiske problemer at andrespråksinnlæreren vender aggresjon mot seg selv og egen kultur eller mot andrespråkskulturen. I slike situasjoner er det usannsynlig at språksinnlæreren vil streve lenge for å bli tospråklig.
Motivasjon:	Viser til Gardner og Lamberts skille (1972) mellom integrativ og instrumentell motivasjon i andrespråklæring (se kap. 2.2.1).
Ego-permeabilitet:	Sier noe om i hvilken grad individet er i stand til og/eller villig til å adoptere nye språkssystemer. Stiller man seg motvillig til å gi slipp på kontrollen over egen identitet, eller man frykter uriktig bruk av andrespråket, vil dette hemme andrespråklæring.

(etter Schumann op.cit. og Berggren og Tenfjord op.cit.:338-342)

Det er altså disse tolv faktorene (tabell 2.1 og tabell 2.2) som til sammen utgjør variabelen akkultureringsgraden: graden av språksinnlærers sosiale og psykiske integrasjon i målspråksgruppen. Schumanns (1986:379) utgangspunkt er følgende: "I also propose that any learner can be placed on a continuum that range from social and psychological distance to social and psychological proximity with the speakers of the TL, and that the learner will acquire the second language only to the degree that he acculturates". Akkultureringsgraden er altså avgjørende for i hvilken grad språksinnlæreren lærer målspråket: Akkultureringsgraden "utløser" en eventuell språklæring ved at akkultureringsgraden setter språksinnlæreren i kontakt med målspråksbrukerne, og den blir slik avgjørende for i hvilken grad språksinnlæreren blir eksponert for målspråket (Berggren og Tenfjord op.cit.:342). Verbal interaksjon mellom språksinnlærer og målspråksbrukerne framkaller deretter forhandlinger om innputt som nettopp er den umiddelbare og nærmeste årsaken til språklæring. Distansen mellom språksinnlæreren og målspråksgruppen styrer hvor mye innputt språksinnlæreren blir utsatt for, og distansen avgjør hvordan innlæreren nyttiggjør seg denne innputten (ibid.).

Schumanns modell ble utviklet for uformell, uinstruert andrespråklæring av engelsk, hvor andrespråksinnlæreren allerede er i gang med andrespråklæringen. Målet var å forklare hvorfor ulike innlærere ender opp med ulik kompetanse i andrespråket til tross for like ytre variabler (Berggren og Tenfjord op.cit.:338). Forsøk på å teste modellen har gitt motstridende resultater, og Berggren og Tenfjord (op.cit.:342-345) redegjør for flere innvendinger mot modellen. Jeg vil likevel benytte noen av Schumanns sosiale og affektive faktorer i min analyse. Jeg ønsker riktignok ikke å *måle* i hvilken grad studentene akkulturerer eller hvorvidt

de behersker det norske språket. Mitt formål er å forsøke å avdekke studentenes motiver for å lære seg norsk, og jeg vil derfor heller se på hvorvidt enkelte av Schumanns affektive og sosiale faktorer ligger som motiver bak studentenes valg om å lære seg norsk eller ikke. Jeg vil altså bruke faktorene fra akkultureringsmodellen på en mer kvalitativ ikke-målbar måte i denne avhandlingen.

Jeg vil først og fremst trekke inn den affektive faktoren *motivasjon* i analysen av studentenes beveggrunner for å lære norsk eller ikke. Jeg vil imidlertid også se nærmere på de sosiale faktorene *integrasjonsstrategier* og *oppholdstid*, samt kommentere *gruppestørrelse*. I det følgende vil jeg gjøre rede for begrepsparet integrativ og instrumentell motivasjon, mens de andre tre faktorene vil bli kommentert nærmere i tilknytning til analysen (se kap. 5 og 6.1).

2.2 Motivasjon

En av Schumanns affektive faktorer er altså motivasjon. Som nevnt tidligere handler motivasjonsfaktoren i denne avhandlingen om hvorfor internasjonale studenter velger å lære seg norsk eller ikke (se kap. 1.2).

Mennesker vurderer situasjoner, veier løsninger mot hverandre, og tar deretter et valg, ofte i forhold til et bestemt mål (Lillemyr 2007:47-48). Det kan ligge sosiale mål bak handlingen, som for eksempel sosial anerkjennelse, ansvar, status og tilhørighet, altså *sosial motivasjon* (op.cit.:172). Den sosiale motivasjonen kan være henholdsvis integrativ eller instrumentell. I det følgende vil jeg gå nærmere inn på nettopp begrepsparet integrativ og instrumentell motivasjon.

2.2.1 Integrativ og instrumentell motivasjon

Schumann (1978:32) viser i akkultureringsmodellen til Gardner og Lamberts (1972) skille mellom integrativ og instrumentell motivasjon.

I tilknytning til andrespråklæring presenterer Gardner og Lambert (op.cit.:12) ”an integrative motive” som en referanse til det å ville bli medlem av en annen etnolingvistisk gruppe. Integrativ motivasjon impliserer ifølge Gardner og Lambert (op.cit.:14) at suksess i andrespråklæringen avhenger av at innlæreren sterkt ønsker å bli regnet som et medlem av det andre språksamfunnet. Integrativ motivasjon hos språkinnlæreren springer altså ut fra et ønske hos individet om inkludering i og identifisering med målspråkssamfunnet. Det nevnte kan være det samme som å søke sosial tilhørighet, og dermed også sosial motivasjon. Ifølge Schumann (1978:32) har også språkinnlærere med en integrativ orientering et ønske om å

lære seg målspråket for å kommunisere med og finne ut mer om målspråksgruppen, samtidig som språkinnlærerne i varierende grad beundrer målspråkssamfunnet.

I kontrast til den integrative motivasjonen, presenterer Gardner og Lambert (ibid.) en instrumentell motivasjon bak andrespråklæringen. Den instrumentelle orienteringen er kjennetegnet av et ønske om å oppnå sosial anerkjennelse eller økonomiske fordeler gjennom beherskelsen av det aktuelle andrespråket (ibid.). I og med at sosial anerkjennelse ifølge Gardner og Lambert (op.cit.) og Schumann (op.cit.) er en instrumentell motivasjon, kan man hos individer med en instrumentell motivasjon også finne en viss sosial motivasjon. Språkinnlærere kan også ønske å lære seg andrespråket for å skaffe seg en bestemt jobb eller for å studere (Berggren og Tenfjord 1999:286). Innlærere med en instrumentell orientering har med andre ord en mer praktisk og helt konkret målsetting med andrespråklæringen, og er ikke like interessert i målspråksgruppen eller i språket selv. Denne motivasjonen er slik mer selvorientert, da språkinnlæreren ikke primært søker en mellommenneskelig gevinst. Ifølge Schumann (op.cit.:32) vil en språkinnlærer med instrumentell orientering integrere seg i målspråkssamfunnet og lære seg andrespråket kun til det punktet hvor målet med andrespråklæringen er nådd. Hvis for eksempel målet med å lære norsk er å bestille mat på restaurant ved hjelp av andrespråket, vil språkinnlæreren lære seg akkurat dette, men ikke opparbeide seg språkkompetanse ut over dette eller på andre områder.

Integrativ motivasjon har blitt sett på som den orienteringen som fører til størst læringseffekt fordi den impliserer integrasjon med målspråksbrukere, og fordi målets natur gjør det mer sannsynlig at språkinnlæreren vil opprettholde den langsiktige anstrengelsen andrespråklæring krever (Schumann 1978:32, Gardner og Lambert op.cit.:16)). Dette er riktignok omdiskutert, men jeg vil ikke gå nærmere inn på dette her. Schumann (op.cit.: 32-33) viser også til forskning som indikerer at motivasjonen kan variere etter kontekst. Han påpeker i tillegg at integrativ og instrumentell motivasjon er komplekse forhold som virker sammen med andre faktorer i akkultureringsmodellen, samt faktorer utenfor modellen (op.cit.:33). Samtidig kan man diskutere hvorvidt integrativ og instrumentell motivasjon virkelig er to atskilte fenomen, eller om de ikke snarere glir over i hverandre. Dette vil jeg imidlertid vende tilbake til i kapittel 6.2.

3 Metode

Før jeg presenterer funnene mine, er det naturlig å redegjøre for hvordan jeg har gått fram for å innhente datagrunnlaget mitt. Valg av metode er en essensiell del i hvert et forskningsarbeid. Metoden henger nært sammen med problemstillingen og får konsekvenser for forskningsresultatet. For at bildet skal bli så helhetlig som mulig, har jeg valgt en form for metodetriangulering ved å benytte meg av både kvantitativ og kvalitativ metode. Det vil henholdsvis si en spørreskjemaundersøkelse og dybdeintervjuer. Disse metodene utfyller hverandre ved at spørreskjemaundersøkelsen måler fenomenet i ”bredden”, mens dybdeintervjuene går i dybden av fenomenet. Det er nok likevel dybdeintervjuene som får mest oppmerksomhet i analysen. I det følgende vil jeg gjøre rede for feltarbeidet mitt som foregikk sommeren og høsten 2010. Til slutt i dette kapitlet vil jeg se nærmere på noen metodiske utfordringer ved datainnsamlingen.

3.1 Kvantitativ metode: Spørreskjemaundersøkelsen

Utbredelse og antall er viktige stikkord for kvantitativ metode som tar sikte på å *måle* et fenomen (Thagaard 1998:16, Ringdal 2001:108). For å få en generell oversikt over hvilke faktorer som ligger bak de internasjonale studentenes valg om å lære seg norsk, gjennomførte jeg sommeren og høsten 2010 en spørreskjemaundersøkelse blant studenter som deltok på norskkurs ved NTNU.

Spørreskjemaundersøkelsen ble gjennomført i fem grupper på to ulike nybegynnerkurs i norsk som ble arrangert i denne perioden. Gruppene ble tilfeldig valgt ut ifra en liste over de ulike gruppene på norskkursene. Jeg delte ut spørreskjemaet i starten eller på slutten av en forelesning, hvor jeg først presenterte studien min kort. Skjemaet har totalt fem spørsmål over to sider, formulert på engelsk (se Vedlegg 1). To av spørsmålene er formulert som åpne spørsmål der respondentene måtte formulere egne svar. Dette gjorde jeg for å få så rik og nyansert informasjon som mulig om hvorfor de ønsket å lære norsk. De resterende spørsmålene var i stor grad lukkede og spurte i hovedsak etter bakgrunnsinformasjon. Respondentene er naturligvis anonyme. Jeg var selv til stede under utfyllingen, og respondentene fikk mulighet til å stille spørsmål hvis det var noe de ikke forsto. Det var i underkant av ti stykker som benyttet seg av denne muligheten, og problemet var som regel dårlig forståelse av ulike spørsmål som stort sett kom av manglende engelskkunnskaper. Til sammen fikk jeg inn 82 svar, hvorav 72 kunne brukes i den videre analysen (se kommentar i kap. 4.1).

Det ideelle hadde selvsagt vært å gjennomføre en spørreundersøkelse også blant de studentene som *ikke* ønsker å lære seg norsk. På grunn av avhandlingens omfang ble dette imidlertid for arbeidskrevende, og det var derfor ikke mulig å gjennomføre en slik undersøkelse.

3.2 Kvalitativ metode

Når det gjelder kvalitative metoder, er ambisjonen å gå i dybden for ”å forstå virkeligheten slik den oppfattes av de [aktuelle] personene” (Thagaard 1998:11). For bedre å forstå internasjonale studenters valg om å lære norsk eller ikke, og for å få innsikt i deres erfaringer, tanker og følelser omkring dette, valgte jeg å gjennomføre dybdeintervjuer med fem internasjonale studenter ved NTNU høsten 2010.

3.2.1 Informantutvalg

Primærinformantene mine meldte seg frivillig ved å svare på en e-post som ble sendt ut via e-postlistene til to organisasjoner for internasjonale studenter i Trondheim. Av de tolv som meldte seg, valgte jeg ut fem stykker basert på hvor lenge de hadde studert ved NTNU og hvor lenge de hadde planlagt å oppholde seg i Trondheim og Norge. Disse fem deltok ikke i spørreundersøkelsen. Jeg hadde i utgangspunktet planlagt å intervjuer to til tre internasjonale studenter som ønsket å lære norsk og to til tre som ikke ønsket dette. Jeg endte opp med to informanter fra hver av disse gruppene, i tillegg til én informant som i utgangspunktet ikke ønsket å lære seg norsk, men som likevel deltok på et uformelt norskkurs i en kort periode. Det var fire gutter og ei jente som ble intervjuet, og den skjeve fordelingen av kjønn representerer i stor grad fordelingen blant de som meldte seg, hvor det var bare tre jenter. Jeg hadde i utgangspunktet ønsket meg en kvinnelig informant til, men personen som passet best etter kriteriene, trakk seg av ukjente årsaker. Alle primærinformantene har fått fiktive navn, og jeg har valgt å gi dem navn som er typiske for de respektive studentenes hjemland. Det følgende er en kort presentasjon av primærinformantene mine.

”Raouf”

Raouf (28 år) kom til Trondheim fra Egypt høsten 2009, og er nå masterstudent ved NTNU Gløshaugen. Han bor på Moholt Studentby med tre andre internasjonale studenter. Han fant etter hvert ut at han ønsket å lære seg norsk, og sommeren 2010 betalte han 4000 kroner for et

norsk kurs ved Folkeuniversitetet i Trondheim etter flere avslag på søknad om norsk kurs ved NTNU. Våren 2011 fikk han omsider plass på et norsk kurs ved NTNU. Morsmålet hans er egyptisk-arabisk, men Raouf behersker også engelsk og tysk, samt fransk i mindre grad. Raouf ønsker å arbeide i Norge etter studieslutt.

”Ahmed”

Ahmed (32 år) kom til Trondheim fra hjemlandet Algerie i august 2010 og er nå masterstudent ved NTNU Gløshaugen, hvor han etter planen skal være fram til sommeren 2012. Ahmed bor på Moholt Studentby sammen med tre andre internasjonale studenter. Han ønsker i utgangspunktet ikke å lære seg norsk, men han startet likevel på et norsk kurs høsten 2010 frivillig arrangert av NTNU-studenter. Dette gav han fort opp grunnet kursholderen. Det berbiske tamazight er morsmålet hans, men han behersker i tillegg fransk og engelsk, samt litt arabisk. Han trives ikke i Norge og er usikker på om han vil fullføre studiene sine her.

”Katrien”

Den eneste kvinnelige primærinformanten min heter Katrien (22 år) og er en masterstudent fra Belgia. Hun studerer ved NTNU Gløshaugen høstsemesteret 2010. Hun bor på Moholt Studentby sammen med tre andre internasjonale studenter. Fransk er førstespråket hennes, men hun behersker også nederlandsk godt. I tillegg har hun lært engelsk på skolen. Katrien ønsker ikke å lære seg norsk.

”Stephan”

Stephan (24 år) kommer fra Tyskland. Han er student ved NTNU Dragvoll høstsemesteret 2010. Stephan bor på Moholt Studentby med tre andre internasjonale studenter. Han har tysk som førstespråk, og han har lært engelsk på skolen. I tillegg har han hatt fransk, men sier selv at han ikke behersker dette språket særlig godt. Stephan kunne litt norsk før han kom til Trondheim, etter å ha tatt et lite norsk kurs i Tyskland før avreise. Han tar også et norsk kurs ved NTNU høsten 2010.

”Aryam”

Aryam (24 år) kommer fra India og er masterstudent ved NTNU Gløshaugen. Som en del av mastergraden studerte han i Sverige høsten 2009, før han kom til Trondheim i januar 2010, hvor han skal være ut vårsemesteret 2011. Aryam bor på Moholt Studentby, der han deler

leilighet med en nordmann, samt to andre internasjonale studenter. Tamil er førstespråket hans, men han har lært engelsk, som er skole- og arbeidsspråk i India, fra han var fire år gammel. Han ønsker ikke å lære seg norsk.

3.2.2 Intervjuene

Selve intervjuene ble gjennomført i oktober 2010 i Trondheim. I to av tilfellene ble jeg invitert hjem til informantene der vi fikk snakke uforstyrret. De tre resterende intervjuene ble gjennomført på universitets campuser, hvorav to foregikk i reserverte grupperom hvor vi fikk være alene. Det siste intervjuet ble gjennomført i et av universitetets vrangleområder etter informantens eget forslag. Dette var kanskje ikke optimalt på grunn av støy fra forbigående studenter, men informanten så relativt komfortabel ut gjennom hele intervjuet.

I intervjuene benyttet jeg en halvstrukturert intervjuguide, med forslag til spørsmål etter emner (se Vedlegg 2). Dette gjorde jeg for å være i stand til å følge opp interessante utsagn, men samtidig bevare en slags struktur. Jeg startet med konkrete bakgrunnsspørsmål og fortsatte med spørsmål om deres forhold til Norge, norsk språk, og avslutningsvis spørsmål angående interesser og venner. Intervjuene ble gjennomført på engelsk.

Jeg brukte båndopptaker i alle intervjuene. Etter de første minuttene mistet informantene fokus på båndopptakeren, og jeg opplevde ikke at de så på båndopptakeren som et forstyrrende element i intervjuet. I etterkant av intervjuene skrev jeg ned noen kommentarer angående informantenes kroppsspråk og om samhandlingen oss i mellom. Etter at jeg hadde lyttet til opptakene, dukket det opp enkelte interessante oppfølgingsspørsmål. De viktigste av disse spørsmålene har informantene besvart på e-post i ettertid.

3.2.3 Transkripsjon

Intervjuene foregikk på engelsk, og jeg har valgt å transkribere sitatene fra materialet mitt til en så skriftnært engelsk som mulig. Paralingvistiske trekk står i versaler i vanlige parenteser, slik: (LATTER). Hakeparentes, [...], markerer at deler av sitatet er utelatt, og eventuelle forklaringer blir også satt i hakeparenteser, mens ... markerer pause i talestrømmen.

3.3 Metodiske utfordringer

Det er stort sett dybdeintervjuene som har bydd på metodiske utfordringer, og det er derfor disse jeg i hovedsak vil kommentere her. Kvalitative metoder er preget av et subjekt-subjekt-forhold mellom forsker og informant, noe som vil si at ”både forskeren og informanten påvirker forskningsprosessen” (Thagaard 1998:16). I den forbindelse er det spesielt én utfordring jeg har møtt på som kan ha influert på intervjuene og styrt informantene i en bestemt ”retning”, nemlig det faktum at jeg som forsker og intervjuer representerer Norge, nordmenn og det norske språket. For å beskytte seg selv eller for å vise meg som nordmann respekt, *kan* det være at informantene har holdt tilbake informasjon, latt være å uttrykke tanker og følelser til det fulle, og slik ”pyntet” på sannheten. Flere av primærinformantene mine uttrykte seg negativt om nordmenn i varierende grad, men i flere tilfeller kom det fram at de var redde for å fornærme meg ved at de brukte uttrykket ”No offence” i forbindelse med uttalelsene sine. Både primærinformantene og respondentene i spørreundersøkelsen kan også ha rapportert at ønsket om å lære seg norsk er større enn hva tilfellet i virkeligheten er. De *kan* selvsagt også utgi seg for å være mer positive til Norge, nordmenn og det norske språket enn det de egentlig er. Dette kan være fordi de ønsker å vise meg respekt, men også fordi dette i større grad er sosialt akseptert og ”politisk korrekt”, framfor det å være negativ og ikke vise noen interesse for menneskene og språket i det landet de oppholder seg. Jeg sitter imidlertid ikke igjen med noe generelt inntrykk av at primærinformantene har uttalt noe annet enn det som ligger nært opptil det de tenker og føler rundt sin erfarte virkelighet. Alle fem svarte villig på spørsmålene, og de viste interesse for forskningsprosjektet. Tonen mellom informantene og meg var god i alle intervjuene, og de fem informantene virket rolige og forholdsvis avslappet i intervjusituasjonen.

Hvis informanten opplever forskeren som overordnet ham selv sosialt sett, kan dette føre til at informanten får mindre tillit til forskeren, noe som kan skape problemer for forskningsintervjuets målsetning (Thagaard 1998:91). Både jeg og primærinformantene mine er studenter, fire av informantene er til og med masterstudenter. Dette gjorde at vi i stor grad stilte likt sosialt sett, selv om de representerer en slags minoritet i Norge som internasjonale studenter. Maktforholdet i intervjusituasjonen kunne slik framstå som asymmetrisk i og med at jeg som forsker representerer majoriteten, men òg fordi jeg styrte intervjuets tema, spørsmålene og hvilken retning intervjuet tok (se f.eks. Kvale og Brinkmann 2009:52-53). Selv om jeg slik sett hadde kontrollen, hadde intervjuene i stor grad form som uformelle samtaler heller enn formelle intervjuer, og jeg følte ikke det ujevne maktforholdet som noe

problem under intervjuene. Det var heller slik at min kjennskap til studiemiljøet ved NTNU økte min forståelse av primærinformantenes uttalelser, noe jeg flere ganger ga uttrykk for. Dette bidro nok også til at deres tillit til meg økte.

I utvelgelsen av respondenter til spørreundersøkelsen, ble det tatt et strategisk tilgjengelighetsutvalg. Respondentene var typiske for et av mine undersøkelsesfenomen, internasjonale studenter som går på norskkurs (altså de som ønsker å lære norsk), og kan slik være representative for andre internasjonale studenter som ønsker å lære seg norsk (se f.eks. Thagaard 1998:51-52). I tillegg var disse respondentene lett tilgjengelige. Ved utvelgelsen av informanter til dybdeintervjuene, benyttet jeg også en form for strategisk tilgjengelighetsutvalg, men dette var i større grad en form for slumpmessig utvelging; informantene meldte seg frivillig. Utvalget er dermed ikke et tilfeldig utvalg, og en statistisk generalisering er derfor ikke mulig ut ifra dette. Primærinformantene representerer likevel kategorier funnet i spørreundersøkelsen når det gjelder motivene bak ønsket om å lære seg norsk, og kan slik være representative for denne gruppen.

En vanlig kritikk av intervjubasert forskning er nettopp at funnene ikke er generaliserbare på grunn av få informanter (Kvale og Brinkmann 2009:265). Det kvalitative forskningsintervjuet gir innsyn i hvordan informantene subjektivt opplever hverdagen sin. Man kan imidlertid argumentere for at funnene kan være *overførbare* til andre lignende situasjoner. En *analytisk* – eller *teoretisk* – *generalisering*, basert på en analyse av likheter og ulikheter mellom de aktuelle situasjonene, kan fungere som grunnlag for i hvilken grad studiens funn ”kan brukes som en rettleiding for hva som kan komme til å skje i en annen situasjon” (op.cit.:266). Samtidig er ikke overførbarhet eller generalisering et mål i seg selv i alle kvalitative studier; målet kan også være å søke en dypere forståelse av den aktuelle konteksten undersøkelsen gjennomføres i (Thagaard op.cit.:184). Resultatene jeg kommer fram til i denne avhandlingen kan trolig si noe mer generelt om internasjonale studenters motiver for å lære seg norsk eller ikke.

4 Spørreundersøkelsen

Sommeren og høsten 2010 gjennomførte jeg altså en spørreundersøkelse blant internasjonale studenter som deltok på norskkurs ved NTNU. Målet med undersøkelsen var som nevnt (i kap. 3.1) å få en generell oversikt over de ulike motivene studentene har for å lære seg norsk mens de studerer ved NTNU. I dette kapitlet vil jeg presentere spørreundersøkelsen og kort si noe om dens tendenser med vekt på motivene som oppgis for å lære norsk.

4.1 En kort presentasjon av spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen ble delt ut til deltakere på to nybegynnerkurs i norsk. Det ene kurset var et fireukers sommerkurs for Erasmus-studenter, mens det andre var et semesterlangt norskkurs for studenter og vitenskaplige ansatte. På grunn av at semesterkurset til en viss grad er åpent for innvandrere med oppholdstillatelse og studenter fra andre universitet, samt vitenskaplige ansatte, ble jeg nødt til å utelukke ti respondenter fordi de kun følger norskkurset ved NTNU, og ingen andre emner. Dermed sitter jeg igjen med svar fra 72 respondenter.

De 72 respondentene kommer fra 25 ulike land, der Tyskland er best representert med 18 studenter i undersøkelsen, fulgt av Frankrike (ti studenter) og Kina (seks studenter). Studentene kommer fra fem ulike kontinent: Afrika, Asia, Europa og Nord- og Sør-Amerika. Hele 52 studenter kommer likevel fra europeiske land. Når det gjelder fordelingen av kjønn, er den jevn: 37 menn og 35 kvinner. Den yngste studenten er 19 år, mens den eldste er i underkant av 40 år gammel. 64 av de 72 respondentene er imidlertid i 20-årene.

4.1.1 Selve spørreskjemaet

Selve skjemaet som studentene fylte ut, inneholder fem spørsmål (for å se spørreskjemaet i sin helhet, se Vedlegg 1). Det første spør etter kjønn, alder, nasjonalitet og oppholdsvarighet. Deretter ble de bedt om å oppgi informasjon om studiene sine ved NTNU: skole, studieprogram og undervisningsspråk. Videre skulle de grunngi hvorfor de valgte å komme til Norge (og NTNU), samt oppgi sine tre viktigste grunner for å lære norsk. Til slutt ble de spurt om norskkunnskapene sine før de kom til Norge.

4.2 Respondentenes motiver for å lære norsk

For at jeg skulle få en *god* oversikt over studentenes motiver, ba jeg respondentene formulere egne svar på spørsmålet om hvorfor de ønsket å lære norsk. De ble altså bedt om å oppgi *tre*

årsaker: noen oppga én, andre flere enn tre. Dette resulterte i 207 subjektive svar, og disse er i det følgende gruppert i elleve kategorier.

Kategoriene er satt sammen av forholdsvis like svar (etter motivenes oppgitte mål) eller svar med samme tema. Noen kategorier kunne vært slått sammen i større grupper, men for å unngå store og generelle kategorier har jeg ikke gjort dette. Med så mange som elleve kategorier kommer bredden av motiv fram. Den enkelte respondent opptrer i alt fra én til flere kategorier, og noen flere ganger i samme kategori. Menn og kvinner er jevnt representert i alle kategoriene. De elleve kategoriene er:

- *Språk*: 43 svar fra 34 respondenter
- *Kommunikasjon*: 35 svar fra 32 respondenter
- *Kultur*: 25 svar fra 23 respondenter
- *Praktiske årsaker*: 25 svar fra 22 respondenter
- *Arbeid*: 16 svar fra 16 respondenter
- *Studier*: 13 svar fra 10 respondenter
- *Høflighet/respekt*: 11 svar fra 11 respondenter
- *Oppholdsvarighet*: 11 svar fra 11 respondenter
- *Integrasjon*: 11 svar fra 10 respondenter
- *Familie og venner*: 10 svar fra 8 respondenter
- *Andre årsaker*: 7 svar fra 7 respondenter

I det følgende vil jeg se nærmere på noen av disse kategoriene. Kategorier som *ikke* blir kommentert her, vil bli trukket inn i analysen i kapittel 5 og 6.1 fordi primærinformantenes motiver for å lære norsk (eller ikke) faller innenfor disse kategoriene. Dette gjelder i praksis ”kommunikasjon”, ”kultur”, ”arbeid”, ”studier”, ”oppholdsvarighet” og ”integrasjon”.

4.2.1 Språk

”Språk” er helt klart den største kategorien med totalt 43 svar. Svarenes språklige innhold varierer fra at respondentene liker å lære språk til at de aldri har lært et fremmed språk tidligere.

- 47,2 %¹² av respondentene (34 stykker) har oppgitt språklige svar.
- 11 respondenter i kategorien oppgir at de liker å lære språk.
- 9 respondenter oppgir at det vil være en fordel å beherske flere og/eller ulike språk.

¹² Alle prosenttall blir oppgitt med kun én desimal.

- 7 respondenter vil kjenne språket der de oppholder seg.
- 5 tyske respondenter oppgir at de tror at norsk er enkelt å lære for tyskere.

De resterende svarene er relativt ulike svar som jeg ikke vil kommentere noe videre her.¹³

Det er vel ikke direkte overraskende at en slik andel studenter på språkkurs faktisk liker å lære språk og mener beherskelse av flere språk er positivt. Det er imidlertid verdt å merke seg at ingen av respondentene framhever det *norske* språket spesielt. Flere språk blir nevnt, og det virker nærmest tilfeldig at norsk er ett av disse. Flere av de respondentene som liker å lære språk, kan likevel knyttes indirekte til Norge og norsk språk; fem nevner for eksempel norsk natur som motiv for å velge Norge, og to oppgir norsk kultur som ett av flere motiver for å lære norsk.

Det er imidlertid tre respondenter – alle kvinner – som på spørsmål om hvorfor de valgte Norge som studiested (se spørsmål 3, Vedlegg 1), svarer at de ønsker å lære norsk. Undervisningsspråket til disse studentene ved NTNU er både norsk og engelsk, og alle har et ønske om å forlenge oppholdet sitt i Norge, enten ved å studere videre eller ved å arbeide her. I denne sammenhengen er det naturlig å nevne at tolv respondenter oppgir å kunne litt norsk før de kom til Norge, sett bort ifra kategorien ”språk”. Kun fire av disse oppgir å ha gjennomført et språkkurs.

Noen respondenter oppgir overraskende nok engelsk språk som motiv for å lære seg norsk og som bakgrunn for å velge Norge som studiested. Disse sier de lærer norsk fordi de vil forbedre seg i og praktisere engelsk, samt at de kommer til Norge fordi det er et engelskspråklig land. Dette vil imidlertid bli kommentert nærmere i kapittel 5.4.1.

4.2.2 Praktiske årsaker

Denne kategorien ligger i mellomsjiktet med sine 25 svar. Motivene i denne kategorien uttrykker eksplisitt praktiske grunner for å lære norsk språk.

- 30,5 % av respondentene (22 stykker) oppgir praktiske motiver for å lære seg norsk.
- 7 respondenter oppgir at de lærer norsk for å forstå hva de handler på butikken.
- 6 respondenter ønsker å forstå nyheter og/eller skilt, samt brev fra ulike instanser.
- 3 respondenter oppgir ”practical reasons” som motiv.

De øvrige svarene i denne kategorien handler stort sett om et ønske fra studentenes side om forståelse for hva som skjer rundt dem i hverdagslivet.

¹³ Disse svarene har én respondent hver. På grunn av avhandlingens omfang er de ikke kommentert ytterligere.

4.2.3 Familie og venner

Dette er en av de minste kategoriene med sine ti svar. Av de totalt 72 respondentene har åtte stykker (11,1 %) oppgitt familie, venner og sosialt program som motiver for å lære seg norsk. I denne kategorien lærer to respondenter norsk fordi de har nære familiemedlemmer i norske institusjoner som barnehage og skole. En av respondentene lærer norsk på grunn av sine norske slektninger. Alle disse motivene innebærer kommunikasjon med andre mennesker, flere av dem kommunikasjon med nordmenn, men også med familiemedlemmer som lærer norsk. De resterende svarene i denne kategorien omhandler venner og sosiale arrangement, og vil bli kommentert nærmere i kapittel 5.3.3.

4.2.4 Respekt/høflighet

I alt har elleve respondenter, det vil si 15,3 %, oppgitt respekt eller høflighet som ett motiv for å lære seg norsk. Respondentene i denne kategorien synes det er *høflig* å lære norsk fordi de er *gjester* i Norge. De vil vise interesse for landet de oppholder seg i, og de mener det ville være uhøflig å gå ut ifra at alle snakker engelsk. I tillegg mener fem av respondentene i denne kategorien at det er positivt å lære seg vertsspråket.

4.2.5 Andre årsaker

Enkelte respondenter har oppgitt årsaker som jeg vanskelig kunne plassere innenfor en av de andre kategoriene. Dette gjelder sju av respondentene, noe som tilsvarer 9,7 % av respondentene. Naturlig nok inneholder denne kategorien sju *ulike* motiver for å lære norsk.

Av disse motivene kan imidlertid tre håndteres sammen, da de kan sees på som et tegn på at deltakelse på norskkurset ikke helt og holdent er frivillig: ”contract says”, ”to get in the country” og ”asked to do it by sponsors”. Respondentene som oppgir de to første svarene her oppgir kommunikasjon, praktiske årsaker og arbeid som andre svar, mens sistnevnte ikke oppgir andre motiver.

”To get the brain to work during the holidays” og ”[I]ike learning new things” er andre svar i denne kategorien. Det kan se ut som om disse respondentene vektlegger læring, samtidig som de gir uttrykk for en slags tilfeldighet; det kunne like gjerne vært andre ting enn det norske språket som hadde opptatt disse studentene. En respondent lærer norsk fordi det er ”useful in nothern Europe”, noe han ikke utdyper videre, mens den siste respondenten i kategorien oppgir ”too long summer vacation” som ett motiv for å lære norsk.

5 Analyse av studentenes oppgitte motiver

Etter en kort redegjørelse for spørreundersøkelsen i forrige kapittel, ønsker jeg i dette kapitlet å presentere primærinformantenes motiver for å lære seg norsk, samt begrunnelser for *ikke* å lære seg norsk. Her vil også de aspektene fra spørreundersøkelsen som ikke ble kommentert i forrige kapittel, bli utdypet i sammenheng med primærinformantenes oppgitte motiver. Som nevnt i kapittel 4.2 har respondentene oppgitt alt fra ett til flere motiver på spørsmål om hvorfor de ønsker å lære seg norsk. Mange respondenter opptrer derfor i flere kategorier, og enkelte respondenter er representert flere ganger i samme kategori. Også primærinformantene har oppgitt flere motiver for å lære seg norsk.

5.1 Arbeid

5.1.1 Arbeid som motiv

Et gjentakende motiv for å lære seg norsk blant informantene er *arbeid*. I spørreskjemaundersøkelsen viste dette seg slik:

- 16 av de 72 respondentene, det vil si 22,2 %, oppgir ett motiv hver tilknyttet arbeid for å lære seg norsk.
- 11 av svarene i denne kategorien er direkte knyttet til arbeid *i Norge*: De vil jobbe i Norge, håper å få jobb i Norge, eller de tror kompetanse i norsk språk vil gjøre det enklere å få jobb her.
- 4 av disse 16 respondentene mener at det å beherske norsk språk kan bedre mulighetene for arbeid ved at det åpner seg flere muligheter eller at eventuelle arbeidsgivere vil se positivt på en kompetanse i norsk språk. Ut ifra svarenes karakter er nok disse svarene heller knyttet til arbeid i *andre* land.
- Den siste respondenten i denne kategorien svarer følgende: ”hope to use it at work later”.

I likhet med flere av respondentene i kategorien ”arbeid”, forteller en av primærinformantene, Raouf¹⁴, at han ønsker å lære seg norsk for å bedre mulighetene sine for å få arbeid i Norge. På intervju tidspunktet hadde han akkurat sagt opp deltidsjobben sin i et norsk firma i Trondheim der han hadde jobbet i elleve måneder.

Interviewer: Why did you decide to learn Norwegian?

¹⁴ For mer informasjon om Raouf, se kapittel 3.2.1.

Raouf: Because it's easier to find a job if you speak Norwegian. And I was willing to leave the company, because I was not comfortable. So I thought it's okay for me to invest some money in a language course [...].

Interviewer: So, do you see yourself working here after your studies?

Raouf: I would like to [...]. Yeah, that's one of the reasons actually. So if I manage to find a job after my studies and then I think now I'm comfortable with the environment here, so the only thing that I... I understand the culture and I understand the people, so the only thing, the thing that's missing is language. And I think it will make me understand more about the people and the culture.

Som vi ser, var ikke Raouf komfortabel i den tidligere jobben sin, men han liker likevel arbeidsforholdene i Norge:

Work as a profession, I like it here, regardless of the company and stuff... The working conditions are good. Ehh... The Norwegians are not stressing in the working environment. They don't stress you [...]. Even if I don't like my boss, but he's still not stressing me, I still have to do my best for the job.

Selv om Raouf tydeligvis mener at det er en fordel å beherske norsk språk, vet vi jo at han allerede har arbeidet i Norge i nesten ett år uten kompetanse i det norske språket. Raouf påpeker likevel at norsk arbeidsliv i stor grad krever norskkunnskaper:

The language is a real problem [in Norway], but the company I worked in, they had an English co-worker. So it was okay. But otherwise, because I was not that comfortable in that company... I kept looking for job during... When I was working there, and almost every Norwegian company is not open to hire an English speaking [...]. They use a lot of Norwegians and maybe I will involve like... Ehh... Meeting with a customer who will not be comfortable speaking English, though I think all Norwegians speak perfect English, but when it comes to, yeah (LATTER) when it comes to business they are comfortable speaking Norwegian.

Det var etter en periode på fire til fem måneder i dette firmaet at Raouf bestemte seg for å søke seg inn på norskkurs, og han forteller senere i intervjuet at jobben hans nok har påvirket ham til å lære norsk. Ahmed¹⁵, som i utgangspunktet ikke ønsker å lære seg norsk, men som likevel har tatt et par uformelle norsktimer, har det samme inntrykket som Raouf: "I found some jobs, but they ask it... Ehh... I mean they told me it is better if you talk Norwegian, (SUKK) so, I give up... Looking for that."

Ut ifra antallet respondenter som ønsker å lære norsk for å skaffe seg arbeid i Norge, og ut ifra Raouf og Ahmeds uttalelser, kan det virke som om beherskelse av norsk språk sees på som en nødvendighet for å skaffe seg arbeid i Norge. Arbeidsinnvandring er et velkjent fenomen i Norge, og det er slik ikke spesielt overraskende at mulighetene for arbeid virker

¹⁵ For mer informasjon om Ahmed, se kapittel 3.2.1.

tiltrekkende på studentene. Likevel er det kun én respondent fra spørreundersøkelsen som oppgir arbeid som et motiv for å komme til Norge.

5.1.2 Økonomi og geografisk tilhørighet

Hva det er som får respondentene til å ønske seg arbeid i Norge, framkommer ikke av respondentenes svar. Aryam¹⁶ og Raouf kommer imidlertid inn på en faktor som kan ha influert på dette ønsket. Aryam ønsker ikke å lære seg norsk mens han oppholder seg i Norge, men han har et inntrykk av at de som virkelig vil lære norsk mens de studerer ved NTNU, er de som ønsker å arbeide i Norge. Dette tror han handler om *økonomi*. Økonomi er noe også Raouf trekker inn som en faktor relatert til motivet arbeid:

Raouf: People from outside Europe... Ehh... Have more will to learn Norwegian. But people from Europe, they don't care.

Interviewer: Why is that do you think?

Raouf: Because of *the financial issue*. Because people from outside Europe will like to stay here, so they do their best in work and language and whatever they will make them stay here [...]. For us, people from outside Europe, it's a challenge. Either you get it, or you don't. So, for people outside Europe, they do their best to try to find a job opportunity, especially if they are from countries with *economic problems*, like Egypt, Venezuela. So, they do their best to be able to stay [min uthevelse].

Det ser ut til at ønsket om å lære seg norsk for å bedre mulighetene for arbeid kan være knyttet opp mot et ønske om å bedre sin økonomiske stilling.

Fra sitatet ovenfor ser vi at Raouf ikke bare knytter arbeid sammen med økonomiske utfordringer, men han trekker også inn geografisk tilhørighet i tilknytning til det økonomiske elementet. Han setter et skille mellom Europa og resten av verden, og han ser en sammenheng mellom studentenes ønske om å lære seg norsk for å skaffe seg arbeid og hjemlandets økonomiske problemer. Selv om Raouf ikke direkte nevner økonomi som en årsak for hans egen del, kan man stille seg spørrende til om ikke dette er en innvirkende faktor for Raouf likevel: Han kommer fra et land utenfor Europa, nemlig Egypt, som han i sitatet ovenfor selv sier har økonomiske problem.

I kategorien ”arbeid” viser studentenes geografiske tilhørighet seg slik: ti av respondentene kommer fra Europa, fem fra Asia og én respondent kommer fra Nord-Amerika.¹⁷ Dermed er det flere europeere i spørreundersøkelsen enn fra andre verdensdeler

¹⁶ For mer informasjon som Aryam, se kapittel 3.2.1.

¹⁷ Denne fordelingen på kontinent gjenspeiler den generelle fordelingen på kontinent (dvs. uansett motiv): 52 av respondentene i spørreundersøkelsen kommer fra nettopp Europa, 21 kommer fra Asia, to fra Afrika, én fra Sør-Amerika og én fra Nord-Amerika.

som ønsker å lære seg norsk for å finne arbeid, noe som ikke stemmer helt med Raoufs inntrykk. Flere land i Europa har imidlertid hatt økonomiske utfordringer den siste tiden, noe som har ført til at kanskje spesielt unge mennesker har vanskeligheter med å finne arbeid. Ser vi nærmere på europeerne i kategorien ”arbeid”, finner vi at noen av disse kommer nettopp fra slike land: tre kommer for eksempel fra Spania, en fra Italia, to fra Frankrike, og to er fra østeuropeiske land, Litauen og Latvia, som tradisjonelt sett ikke har hatt like god økonomi som vesteuropeiske land. Dermed finner vi at studenter med arbeid som motiv for å lære norsk, kan være påvirket av opprinnelseslandets økonomiske stilling. Et relativt trygt arbeidsmarked og god økonomi kan altså være en faktor ved norsk arbeidsliv som appellerer til internasjonale studenter.

5.2 Studier

Stephan og noen respondenter fra spørreundersøkelsen har oppgitt *studierelaterte* motiver for å lære seg norsk. I det følgende skal jeg først presentere respondentenes og primærinformantenes oppgitte undervisningsspråk ved NTNU, før jeg vil kommentere de studierelaterte motivene. Avslutningsvis i dette delkapitlet vil informantene mine bli knyttet til begrepet elitetospråklige.

5.2.1 Oppgitt undervisningsspråk

Man kunne kanskje tro at internasjonale studenter ønsker å lære seg norsk fordi de skal studere, eller studerer, emner hvor det undervises på norsk ved NTNU. De to primærinformantene som ønsker å lære seg norsk, Stephan¹⁸ og Raouf, havner i hver sin kategori. Det er bare Stephan av de to som har norsk som undervisningsspråk ved NTNU, men han gjennomfører likevel eksamen på engelsk. Raouf studerer ved et internasjonalt masterprogram ved NTNU og har følgelig engelsk som undervisnings- og eksamensspråk. De tre andre primærinformantene har også all undervisning og eksamen på engelsk. Dermed må vi se nærmere på respondentenes oppgitte undervisningsspråk for å få klarhet i dette.

Respondentene i spørreundersøkelsen ble bedt om å oppgi undervisningsspråket ved sitt studieprogram ved NTNU (se spørsmål 2, Vedlegg 1). Av de 72 respondentene har bare én respondent svart *kun* norsk, mens elleve respondenter oppgir *både* norsk og engelsk som undervisningsspråk. De resterende 60 respondentene har krysset av for kun engelsk som undervisningsspråk. Til tross for at et klart flertall av respondentene i undersøkelsen har

¹⁸ For mer informasjon om Stephan, se kapittel 3.2.1.

engelsk som undervisningsspråk, lærer de altså likevel norsk mens de oppholder seg ved NTNU. Dermed ser det *ikke* ut til at et stort flertall av studentene på norskkurs skal studere eller studerer emner der norsk er undervisningsspråket: 16,7 % oppgir norsk som det eneste eller ett av to undervisningsspråk. I det følgende skal vi imidlertid se på de respondentene som oppgir studierelaterte motiver for å lære seg norsk.

5.2.2 Studier som motiv for å lære norsk

Stephan oppgir studier som ett av flere motiver for å lære seg norsk, men han er den eneste av primærinformantene som har et studierelatert motiv. Blant respondentene er det derimot flere med studier som motiv, selv om kategorien ”studier” definitivt ikke er blant de største kategoriene.

- 10 respondenter, det vil si 13,9 % av alle respondentene, oppgir totalt 13 svar i kategorien ”studier”.
- Det er verdt å merke seg at hele 7 av disse respondentene oppgir engelsk som undervisningsspråk, mens de 3 siste oppgir både norsk og engelsk som undervisningsspråk.
- Til sammenligning har 12 av de totalt 72 respondentene, uansett motiver for å lære norsk, oppgitt norsk som eneste undervisningsspråk, eller norsk og engelsk som undervisningsspråk. Bare 3 av disse 12 oppgir imidlertid studier som et motiv for å lære norsk.

Det er bare fire respondenter fra kategorien ”studier” som har svart ”courses in Norwegian” på spørsmålet om hvorfor de ønsker å lære seg norsk. Den ene respondenten legger sågar til et ”kanskje”. Denne ene studenten oppgir kun engelsk som undervisningsspråk, mens de resterende har både engelsk og norsk som undervisningsspråk. Ett av Stephans motiver for å lære norsk er emner på norsk ved NTNU. Han forteller blant annet at ”in the lectures, yeah, sometimes I sit there and don’t understand something for 15 minutes”, og han vil lære norsk ”[to u]nderstand more”. Med emner på norsk kan det følge pensumlitteratur på norsk. Det er også to respondenter fra kategorien ”studier” som svarer at de ønsker å lese pensumrelatert litteratur på norsk. Ingen av disse tilføyer imidlertid ”emner på norsk” som motiv eller oppgir noe annet enn engelsk som undervisningsspråk. Stephan nevner ikke noe om norsk pensumlitteratur.

Av de ti respondentene i denne kategorien oppgir tre respondenter at de lærer norsk fordi de ønsker praksis¹⁹ ved NTNU.²⁰ Det kan se ut som om disse studentene, på lik linje med studenter med arbeid som motiv (se kap. 5.1.1), tror norskkunnskaper vil kunne være en fordel for å få praksis og i selve praksisperioden. I enkelte av svarene ser det også ut til at kompetanse i norsk språk er obligatorisk for å få praksis.

En respondent fra Spania skiller seg ut fra de andre i kategorien ”studier”. Hun ønsker å lære seg norsk fordi hun vil studere norsk språk når hun returnerer til hjemlandet sitt. Det kan selvsagt diskuteres hvorvidt dette er den beste strategien for å lære seg norsk. Hun oppgir engelsk som undervisningsspråk og kom til Norge for å forbedre seg i engelsk. Når hun blir bedt om å oppgi tre grunner for å lære norsk, svarer hun at dette er en mulighet til å lære om den norske kulturen, og at det er en god idé å lære norsk fordi jobbene i dette landet er svært gode, i tillegg til at hun altså ønsker å studere norsk i hjemlandet sitt. Selv om jobbene i Norge (hun spesifiserer ikke hvilke) ifølge respondenten er gode, planlegger hun å forlate Norge etter studiene ved NTNU, og hun sier ingenting om å returnere til Norge på et senere tidspunkt.

Den siste respondenten i denne kategorien oppgir at han lærer norsk fordi det er ”en del av programmet”. Hva respondenten legger i dette, er vanskelig å si. Det kan være at norskkurset er en del av det utvekslingsprogrammet denne studenten deltar på, eller studenten kan mene at dette er en del av opplevelsen ”å studere utenlands”. Det gir likevel et visst inntrykk av at deltakelse på norskkurset ikke er helt og holdent frivillig, men de andre oppgitte motivene hans for å lære norsk viser at denne studenten har lyst til å lære norsk: Han liker å lære nye språk, han skal studere ved NTNU i ett år, han vil lære om norsk kultur, og han sier at norsk kanskje kan hjelpe ham med å finne jobb.

5.2.3 Elitetspråklige studenter

I det foregående delkapitlet så vi at flere internasjonale studenter ønsker å lære seg norsk på grunn av studierelaterte behov. I tillegg lærer alle respondenter og primærinformanter, i hvert fall de som ønsker å lære seg norsk, norsk gjennom studier av ulik art. Utdanning er nettopp en av flere måter for individet å bli tospråklig på (se f.eks. Skutnabb-Kangas 1981).

Tospråklige individer som har lært ett eller flere språk i tillegg til førstespråket sitt gjennom utdanning, kalles gjerne *elitetspråklige* (Engen og Kulbrandstad 2004:94). Denne

¹⁹ Jf. ”internship”.

²⁰ Motivet ”internship” kunne vært plassert i kategorien ”arbeid”. Jeg har imidlertid valgt å se på praksis som en del av studiene, og jeg plasserer derfor disse svarene i kategorien ”studier”.

formen for tospråklighet er frivillig fordi det er noe den tospråklige selv eller familien har valgt av ulike årsaker, for eksempel fordi man ønsker å arbeide i utlandet, eller man har en familie som flytter ofte. Raouf er en av de som ønsker å arbeide i Norge og lærer derfor norsk frivillig. Elitetospråklighet er en *additiv* form for tospråklighet: Det nye språket kommer i tillegg til førstespråket (ibid.). De elitetospråklige bevarer og/eller videreutvikler førstespråket sitt samtidig som de tilegner seg et nytt språk. Det er svært sannsynlig at alle respondentene og primærinformantene som deltar i denne undersøkelsen, opprettholder førstespråket sitt selv om de lærer seg norsk da ingen av dem eksplisitt oppgir et *varig* opphold i Norge. De vil derfor trolig returnere til hjemlandet sitt på et gitt tidspunkt. For de elitetospråklige er det nye språket normalt språket i det landet man oppholder seg (selv om dette ikke nødvendigvis er tilfellet), eller det er et internasjonalt språk som man lærer seg i hjemlandet. Språket læres som regel både formelt og uformelt gjennom undervisning og gjennom kommunikasjon med førstespråksbrukere, noe det er naturlig å tro gjelder for de aller fleste av respondentene og primærinformantene i denne avhandlingen (Skutnabb-Kangas 1981:79).

Elitetospråklige er slik et passende signalement på mine respondenter og primærinformanter, kanskje først og fremst på de primærinformantene som ønsker å lære seg norsk og respondentene i spørreundersøkelsen. Begrepet kan imidlertid også brukes om Aryam, Katrien²¹ og Ahmed fordi disse har lært andre språk gjennom utdanning andre steder. Konsekvensene av å mislykkes med å lære seg det nye språket vil ikke være katastrofale, men kan bestå av mindre kontakt med førstespråksbrukere (ibid.). Kommunikasjon er, som vi skal se, nettopp flere studenters motiv for å lære norsk.

5.3 Kommunikasjon

5.3.1 Kategorien ”kommunikasjon” fra spørreundersøkelsen

Den nest største kategorien i spørreundersøkelsen er ”kommunikasjon”. Svarene i denne kategorien ligger innenfor området kommunikasjon forstått som utveksling av informasjon, kontakt med andre mennesker og forståelse mellom mennesker.

- 35 svar faller innenfor denne kategorien.
- 32 respondenter, det vil si 44,4 % av deltakerne i spørreundersøkelsen, har oppgitt kommunikasjon som ett motiv for å lære seg norsk.
- 17 av disse oppgir følgende svar på spørsmålet om hvorfor de ønsker å lære seg norsk: ”to communicate with people”.

²¹ For mer informasjon om Katrien, se kapittel 3.2.1.

Fire respondenter har eksplisitt oppgitt at de lærer norsk for å komme i kontakt med *lokalbefolkningen*. Flere av de andre studentene som har nevnt ”kommunikasjon med mennesker” kan også ha tenkt på kontakt med nordmenn i svarene sine uten at dette kommer klart fram. To respondenter forteller at de ønsker å lære seg norsk for å treffe *nye mennesker*. Det kan bety at de ønsker å treffe andre internasjonale studenter på norskkurs eller at de ønsker å bruke det norske språket for å treffe mennesker andre steder, og da kanskje spesielt nordmenn, men dette er uklart. En respondent oppgir derimot at han ønsker å lære seg norsk for å møte mennesker fra hele verden, mens en annen respondent lærer norsk fordi det er ”[an] easy way to get to know other students”. En tredje respondent ønsker å komme i kontakt med mennesker i løpet av norskkurset. Det kan se ut som om disse tre bruker norskkurset som en møteplass der de kan treffe andre internasjonale studenter. Dermed er det ikke nødvendigvis nordmenn internasjonale studenter har i tankene når de oppgir kommunikasjon som motiv for å lære seg norsk.

De ni svarene som gjenstår i kategorien ”kommunikasjon”, fordeler seg i to grupper. Fire respondenter forteller at beherskelse av norsk språk vil gjøre det *enklere å snakke med mennesker*, mens de fem siste respondentene lærer norsk for å *forstå* mennesker. Her er det nærliggende å tro at menneskene de fem siste respondentene sikter til er nordmenn, mens de fire første er litt mer ambivalente i svarene sine. De kan mene at det er enklere å snakke med andre studenter som deltar på samme norskkurs, eller at det kan være enklere å snakke med nordmenn dersom de har lært seg norsk.

5.3.2 Treffe nordmenn

Som vist ovenfor oppga fire respondenter at de vil lære seg norsk for å treffe flere lokale mennesker. Raouf og Ahmed er blant de studentene som ønsker å lære seg norsk for å komme i kontakt med nordmenn. Raoufs hovedgrunn for å lære seg norsk er som nevnt å finne arbeid (se kap. 5.1.1), men han uttrykker samtidig at norsk også vil være viktig for hans sosiale liv i Norge. Noe av Ahmeds hensikt med å lære seg norsk til tross for at han egentlig ikke ønsket det, var nettopp å kommunisere med nordmenn: ”The second thing, I said maybe by speaking Norwegian, maybe when you speak to Norwegians with Norwegian, for in English it is totally different [...]. I think maybe it’s *easier* if I talk Norwegian too... Talk to Norwegians” [min

uthevelse]. Kommunikasjon er noe også Stephan vektlegger:

Interviewer: So, you mentioned literature and music,²² would you say that that's the main reason for learning Norwegian?

Stephan: ... Nja... I don't know, nja... It's one of this, but I think here in the country and that you get in contact with Norwegians...

Interviewer: So communication is important?

Stephan: Yeah.

I likhet med fem respondenter fra kategorien ”kommunikasjon”, er dessuten forståelse viktig for Stephan: ”I think I... Understand more. Because in the lectures I don't know the special subjects, and I knew them before, and, so I can, but... If they speak with each other [UKLART] I don't understand a word.”

Hvis man går ut ifra at en del av respondentene som oppga kommunikasjon generelt (se kap. 5.3.1), ønsker å kommunisere med nordmenn, kan man jo spørre seg om det virkelig er nødvendig å beherske det norske språket for at dét skulle være mulig. Det engelske språket skulle kunne fungere som et *lingua franca* mellom de fleste nordmenn og internasjonale studenter.²³ En forklaring på at internasjonale studenter likevel ønsker å lære seg norsk, kan være at de tror det norske språket vil gjøre det enklere å komme i kontakt med, og eventuelt opprettholde kontakten med, nordmenn.

Ahmed og Raouf forteller nemlig at de synes det er vanskelig å komme i kontakt med nordmenn. Ahmed har jobbet i mange ulike land verden over, og ifølge ham selv har han aldri hatt problemer med å komme i kontakt med lokalbefolkning tidligere. Dette forholder seg imidlertid annerledes i Norge:

Interviewer: So, do you think it's difficult to get in touch with the Norwegian people, in a way?

Ahmed: Yeah, for me it's... Terrible. I mean, it becomes like something impossible, you know. So... I don't even try to talk with Norwegians now, in my class, or... I don't try to talk... No effort, you know.

Interviewer: But you have tried?

Ahmed: I have tried, but it was very hard, I mean, in the beginning I kept trying because I thought, you know, I remember, wherever I go, you know, the first day I knew people [...]. But here, it's completely different, you know. You talk to someone, and you feel like, I don't know, he is afraid or shy, or I don't know [...]. If you feel the same with everybody, you will give up, you know.

²² Litteratur og musikk som Stephans motiv for å lære norsk vil jeg kommentere nærmere i kapittel 5.6.

²³ Kapittel 5.4 handler om internasjonale studenter og det engelske språket i Norge.

Det kan synes som om Ahmed mener det er litt enklere å komme i kontakt med nordmenn hvis de har drukket alkohol. Kontakten ser imidlertid ikke ut til å vare lengre enn rusen:

Ahmed: [W]hen you try to talk to people, they don't talk. Ehh... And... I mean, when you meet them and they are totally drunk, they become very open, and the next day, they don't talk. I mean, just when you meet the same person the next day: "Hello! Hello!". "No, I don't remember you, sorry."

Raouf deler dette inntrykket, og han uttaler blant annet at "if they [the Norwegians] are drunk, they are awesome!" og at "[t]he shortest way to get Norwegian friends, is to get them drunk". Raouf forteller dette med en humoristisk tone, men han trekker senere inn det tidligere arbeidsmiljøet sitt i denne tankerekken. I kapittel 5.1 så vi at Raouf ikke var spesielt komfortabel i det tidligere arbeidsmiljøet sitt, og som vi skal se i kapittel 6.1.1, sa han opp jobben på grunn av kollegaene sine. Han forteller imidlertid om andre erfaringer i situasjoner der arbeidskollegaene hans hadde drukket alkohol: "When we had parties in the company, I was really enjoying my time."

Før han kom til Norge, ble Aryam fortalt at nordmenn ville være vanskelige å komme i kontakt med. Ifølge Aryam bekrefter ikke hans egne erfaringer dette, for han mener at så lenge man har en eller annen tilknytning, som "classmates, or flat mate, friends or something like that", vil det ikke være noe problem å opprette kontakt med nordmenn. Likevel gir han indirekte uttrykk for at dette kanskje ikke stemmer helt. På spørsmål om han tror dette hadde vært annerledes hvis han *ikke* hadde delt leilighet med en nordmann, svarer han følgende: "I think so, really. Because other than him... Ehh... I'm not close to any other Norwegians. Not so close. So I really think so." Dermed bekrefter på mange måter Aryam at nordmenn er vanskelige å komme i kontakt med. Samtidig kan det synes som om Ahmed, Stephan og Raouf, sammen med de fem respondentene, mener at beherskelse av norsk språk vil være en fordel for å komme i kontakt med nordmenn. Dette uttrykker også Katrien: "If you really want to get in touch with them [the Norwegians], I think you should learn the language".

5.3.3 Motiver knyttet til venner

Kategorien "familie og venner" fra spørreundersøkelsen er nært knyttet til kontakt med nordmenn og kommunikasjon. "Familie og venner" er som nevnt en forholdsvis liten kategori med ti svar fra åtte respondenter (kap. 4.2.3). Fem av disse respondentene er nærmere knyttet

til komponenten venner enn til familie: De oppgir svar som handler om det å skaffe seg nye sosiale bekjentskap, og er slik knyttet til kommunikasjon.²⁴

Fire av respondentene i denne kategorien lærer seg norsk på grunn av det sosiale programmet som er en del av norskkurset arrangert om sommeren. Det kan bety at disse respondentene primært ønsker å delta på den sosiale delen av kurset, og at språkopplæringen kommer i andre rekke. Selv om språkkurset skulle være like viktig, er i alle fall kontakt med mennesker betydningsfullt for disse studentene i og med at det sosiale programmet er et motiv for å lære norsk. Studentenes hensikt med å delta på norskkurset kan blant annet være å komme i kontakt med andre internasjonale studenter med de samme interessene, for eksempel med et ønske om å lære norsk mens de studerer ved NTNU. Disse studentene kan slik sies å danne et *praksisfellesskap* (community of practice). Et slikt fellesskap er en sosial gruppe der tre kriterier bør oppfylles for å kunne snakke om et praksisfellesskap: ”mutual engagement” (felles engasjement), ”joint enterprise” (felles forhandlet foretak) og ”shared repertoire” (felles repertoar) (Eckert 2000:34-35, Wenger 1998:72-85). Studentenes felles engasjement kan være å lære seg norsk mens de studerer andre fag ved NTNU. Kriteriet felles engasjement innebærer ifølge Holmes og Meyerhoff (1999:175) regelmessig interaksjon, noe som her tilfredsstilles ved at studentene møtes regelmessig til forelesninger i tillegg til eventuelle egne kollokviegrupper, hvor de nettopp engasjerer seg i praksisen ”å lære norsk”. Deres felles mål er altså å lære norsk. Dette er i deres felles interesse og deres felles ansvar. Praksisfellesskapet har også sitt eget repertoar, inkludert lingvistiske ressurser, som i dette tilfellet for eksempel kan være bruk av engelsk og norsk.

Tre respondenter (inkludert én av respondentene ovenfor) i kategorien ”familie og venner” oppgir at de ønsker å lære seg norsk for å få venner. Hvorvidt de ønsker å skaffe seg norske venner ved å lære seg norsk språk, eller om de ønsker å finne venner blant de andre internasjonale studentene som deltar på norskkurset, er uklart. Både Raouf og Aryam har noen få nære norske venner, og det synes derfor mulig å komme i kontakt med nordmenn uten å beherske det norske språket. Selv om Raoufs beste venner er nordmenn og han selv ikke snakker norsk, mener han likevel at norskkunnskaper vil være en fordel: ”I think for my social life it [the Norwegian language] will be really important as well.” De andre primærinformantene som ikke ønsker å lære norsk, Katrien og Ahmed, har ingen norske venner; de kjenner bare til et par stykker gjennom andre internasjonale studenter. Aryam lærer som nevnt ikke norsk, men han har fått norske venner gjennom sin norske romkamerat. Som

²⁴ De familiære motivene i denne kategorien ble kommentert i kapittel 4.2.3.

vi så i kapittel 5.3.2, tror han det kunne vært vanskeligere å få kontakt med nordmenn hvis det ikke hadde vært for romkameraten. Ut ifra dette kan det synes som om det er vanskeligere, men ikke umulig, å få norske venner uten å snakke norsk. Kompetanse i norsk språk er heller ingen garanti for å få gode venner blant nordmenn: Stephan, som ønsker å lære norsk, og som behersker noe norsk, har to norske *studiekamerater*, men han kjenner ellers ingen andre nordmenn.

Gruppen av internasjonale studenter i Trondheim er så stor at studenter som ikke vil lære norsk, men som opplever at det er vanskelig å komme i kontakt med nordmenn uten kompetanse i det norske språket, likevel vil kunne finne likesinnede i andre internasjonale studenter. Som vist i kapittel 2.1 er *gruppestørrelse* en av Schumanns sosiale faktorer som kan påvirke andrespråklæringen: Store grupper øker mulighetene for kontakt innad i gruppen og hemmer kontakten med majoritetsgruppen, og dermed en eventuell andrespråklæring (Schumann 1978:29). Dermed kan det være at flere internasjonale studenter først og fremst kommer i kontakt med andre internasjonale studenter og skaffer seg venner slik, og at de derfor ikke føler det nødvendig å tilegne seg det norske språket.

5.4 Det engelske språket

I kapittel 5.3 så vi at en del internasjonale studenter ønsker å lære seg norsk for å kommunisere med mennesker, og flere tror nok i den sammenhengen at det lønner seg å lære norsk. I det følgende skal jeg derimot vise at ikke alle studentene er enige i dette. Først vil jeg imidlertid kommentere de respondentene som lærer norsk fordi de ønsker å forbedre seg i engelsk og praktisere dette språket.

5.4.1 Forbedre seg i og praktisere engelsk

På spørsmål 4 i spørreskjemaet (se Vedlegg 1), ”Why do you want to learn Norwegian?”, oppgir overraskende nok to respondenter det *engelske språket* som ett motiv for å lære seg *norsk*. En av respondentene ønsker å lære seg norsk for å forbedre seg i engelsk, mens den andre vil praktisere det engelske språket. Det er vel nokså overraskende at studentene kommer til Norge for å bli bedre i engelsk; man skulle tro disse studentene da heller ville dra til land der engelsk er offisielt språk, hvor det i mye større grad blir benyttet på alle samfunnsdomener.

Katrien, som kommer fra Belgia, valgte å studere i Norge på grunn av nordmenns kompetanse i engelsk:

I came on the Erasmus to learn English, and, we have problems. There's no places in England, and, yeah, in the north, they are very good in English [...]. [I want to] understand English in all the contexts also, that's really important for afterwards.

Det engelske språket er hovedmotivet hennes for å dra på studieutveksling. Hun røper på oppfordring at hun heller ville dratt til et land hvor engelsk er offisielt språk fordi det er viktig med en god kompetanse i engelsk. Katrien forteller at som deltaker i Erasmus-programmet er det vanskelig å finne studiesteder i England. Samtidig krever land som Storbritannia, Irland, USA og Australia skolepenger, og dermed kan det virke som om andre land der samfunnets kompetanse i engelsk er relativt stor blir løsningen for studenter som ønsker å bruke det engelske språket på studieutveksling. Norge, samt andre land tilknyttet EU og EØS, bortsett fra de nevnt ovenfor, krever ikke skolepenger av gjestende europeiske studenter; de betaler ikke mer enn landets egne studenter gjør (Meland 2011a).

Katrien, samt de to omtalte respondentene, er likevel ikke de eneste internasjonale studentene ved NTNU som ønsker å bruke oppholdet i Norge for å forebedre seg i engelsk eller å praktisere engelsk. På spørsmålet om hvorfor deltakerne i undersøkelsen valgte å komme til Norge (og NTNU) (spørsmål 3, Vedlegg 1), er det flere som nevner engelsk. Åtte respondenter oppgir å ha kommet til Norge for å forbedre engelsken sin eller praktisere engelsk, mens tre har valgt Norge fordi de mener det er et engelsktalende land. Flere av disse respondentene kan ha ønsket seg til land der engelsk er offisielt språk, men at de på grunn av programmet de deltar på, fagtilbud og kanskje ikke minst økonomi, har valgt å studere i Norge til tross for at dette muligens ikke er den beste strategien for å bli bedre i engelsk.

5.4.2 Unødvendig å lære norsk når nordmenn behersker engelsk

Som jeg viste i redegjørelsen ovenfor, har flere respondenter stor tro på nordmenns engelskkunnskaper. Denne troen kan nettopp være en grunn til at andre internasjonale studenter *ikke* ønsker å lære seg norsk mens de oppholder seg i Norge. Ahmed kommer inn på dette i sin begrunnelse for hvorfor han i utgangspunktet ikke er interessert i det norske språket:

Most of you, most Norwegians talk in English [...]. I don't know why I have to learn the language to talk with people, they don't talk. I mean, I would learn the language to talk with

people, but, I mean, you don't talk, you know. You Norwegians don't talk, so how... Why I have to learn your language, and, I mean, to not use it, you know. I want to talk to you, I have to talk to you in English, since you speak English.

Aryam, som begrunner sitt valg om *ikke* å lære seg norsk med ingen interesse og lite tid (se kap. 5.5.3 og 5.7.2), kommer like fullt inn på nordmenns engelskkunnskaper i en annen tankerekke:

International students here, they speak English, and Norwegians, when they are with other people, they tend to speak English, so there are few chances to actually practice Norwegian when we are with international students, and if we are with the Norwegian people, as we are very new to the language, it will be very hard for them to *teach and converse* at the same time, so it's easy to switch to English [min uthevelse].

Fordi nordmenn flest behersker engelsk, kan det synes som om Aryam mener han ikke behøver å lære seg norsk, noe som også kan gjelde for Ahmed. På spørsmål om Aryam har opplevd manglende norskkunnskaper som et problem i løpet av sitt opphold i Norge, forteller han om ett enkelt tilfelle der han fikk et kommunikasjonsproblem med en nordmann som ikke forsto engelsk. Aryam føler seg komfortabel i Norge, selv uten kompetanse i det norske språket: "I'm pretty comfortable with Norway now, very, very comfortable, even without the language [...]. Because, because ehh... almost everyone speaks, can speak English here, so even without being able to speak Norwegian, I'm very, very comfortable to be here right now." Aryam forteller samtidig om noen venner som ikke lærer norsk, noe han blant annet tror er nettopp fordi de har god kompetanse i engelsk, og at de derfor klarer seg bra i Norge.

Som vi ser av uttalelsene ovenfor, har Ahmed og Aryam stor tro på nordmenns kompetanse i engelsk, og dette er en grunn til at disse to ikke vil tilegne seg norsk språk. I hvert fall er dette tilfellet hos Ahmed. Man kan bare spekulere på hvorvidt Aryams valg om ikke å lære seg norsk hadde vært annerledes dersom nordmenns kompetanse i engelsk hadde vært opplevd som dårligere enn tilfellet var for Aryam på dette tidspunktet. Respondentenes oppfatning av Norge som et engelskspråklig land, og Ahmed og Aryams tro på nordmenns engelskkunnskaper, kan deles av andre internasjonale studenter, og disse oppfatningene kan dermed være en del av deres begrunnelse for ikke å lære norsk mens de studerer ved NTNU.

5.5 Det norske språket

5.5.1 Et lite språk

Innledningsvis i denne avhandlingen (kap. 1.1) så vi at norsk er et lite språk sammenlignet mange andre språk i verden. Det kan tenkes at nettopp dette ville kunne være en del av begrunnelsen for de studentene som *ikke* ønsker å lære seg norsk mens de studerer ved NTNU.

Av de primærinformantene som i utgangspunktet ikke ønsker å lære seg norsk, Ahmed, Aryam og Katrien, er det bare Ahmed som blant annet begrunner sitt valg med at norsk er et lite språk: "It's very clear you know, Norwegian, like, the language are spoken by, I think you are about five millions [...]." Også Aryam nevner dette selv om det ikke eksplisitt er en del av hans begrunnelse: "Norwegian is not a big international language. It's just spoken in Norway." Aryam kommer dermed inn på et annet trekk ved det norske språket: Det kan i liten grad, om ikke aldri, brukes utenfor Norge, da det kun er registrert som offisielt språk i Norge. Dermed kan det være at de ikke ser verdien av å kunne det norske språket, og at de derfor ikke ønsker å lære seg det, noe som også kan gjelde for andre internasjonale studenter.

5.5.2 "It's too difficult for me"

Katrien ønsker rett og slett ikke å lære seg norsk, noe hun bestemte seg for før hun ankom Norge og Trondheim. På spørsmål om hvorfor hun ikke ønsker det, svarer hun kort og kontant: "It's too difficult for me." Når hun blir bedt om å utdype dette, svarer hun følgende: "A fourth language is not possible for me. It's really... I will just mix English, Norwegian, Dutch, and French because it's my mother tongue." Katrien, som kommer fra Belgia, fortalte tidlig i intervjuet om sine erfaringer med å lære nederlandsk og engelsk: "[I'm] really bad in learning new languages." Hun synes det var vanskelig og brukte lang tid på å lære seg de to språkene godt nok. Dermed kan det synes som om Katriens tidligere språklæringserfaringer har spilt inn på hennes valg om *ikke* å lære seg norsk.

Aryam og Ahmed har et annet syn på dette. De tror *ikke* norsk ville vært vanskelig å lære, men de ønsker altså ikke å lære seg norsk. Indiske Aryam sier for eksempel følgende: "Learning Norwegian will actually be very easy for me now because of the English background. But I'm not spending much effort in doing that [...]. Norwegian is a very, very easy language if you know English." Selv om Ahmed, hvis hjemland er Algerie, ikke er like klar i sin tale som Aryam, uttaler han følgende: "It's not big challenge to learn Norwegian" og "[s]omeone doesn't need to have big motivation to learn Norwegian".

Aryam og Ahmed har andre språklæringserfaringer enn Katrien, noe som kan være noe av årsaken til at de tror det vil være relativt enkelt å lære seg norsk. Aryam synes det var litt vanskelig å lære seg engelsk, men fordi engelsk er offisielt språk og slik mye brukt i hjemlandet hans, ble det lettere etter hvert. Ahmed har bare positive erfaringer med å lære fransk og engelsk. Han ble derimot ”tvunget” til å lære litt arabisk, men fordi dette språket ble snakket mye i omgivelsene hans, bød det ikke på store utfordringer likevel. Dermed kan det se ut som om studentenes tidligere erfaringer med å lære språk, samt tidligere innlærte språk, deriblant førstespråket deres, vil kunne gi store individuelle forskjeller når det gjelder motivasjonen deres for å lære seg norsk. Det bør nevnes at studentenes kompetanse i det å lære seg språk også vil kunne gi individuelle utslag knyttet til studentenes motivasjon for språklæring.

5.5.3 Norsk ser interessant ut

Ahmed har prøvd å tilegne seg litt norsk selv om han i utgangspunktet ikke var interessert. Han oppsøkte til og med et uformelt norskkurs arrangert av frivillige studenter. På spørsmål om hvorfor han likevel synes å være interessert i å lære seg norsk, svarer han følgende:

Ahmed: Okay, first I'm curious to...to... Because the language looks little special, you know, it's not, it does not look like German language or... It's little bit special with some, like æ, ø, you know...

Interviewer: Yeah, the last three letters...

Ahmed: Yeah, those three, you know (LATTER) they attracted me [...]. It's little curiosity, you know, this is the first thing.

Det er et faktum at det norske språket skiller seg fra en rekke andre språk ved at alfabetet har 29 bokstaver inkludert æ, ø og å. Dette kan selvsagt virke tiltrekkende på internasjonale studenter som aldri har sett disse bokstavene tidligere, og influere på deres valg om å lære norsk mens de studerer ved NTNU.

Aryam begrunner derimot sitt valg om *ikke* å lære seg norsk med at han ikke har noen interesse for det: ”[A]s of now, I have no interest.” Han føyer imidlertid til at hvis han skulle oppholdt seg i Norge i en lengre periode enn de 18 planlagte månedene, så ville han kanskje *utilsiktet* lært litt norsk. Dermed framstår det som forholdsvis tydelig at Aryam er lite interessert i å lære seg norsk. Det er klart at ikke alle studenter er interesserte i språk, og flere internasjonale studenter kan derfor ha denne begrunnelsen for hvorfor de ikke ønsker å tilegne seg norsk språk mens de studerer ved NTNU.

5.6 Kultur

I informantenes uttalelser og svar er *kultur* hyppig nevnt. Alle de fem primærinformantene kom på et eller annet tidspunkt i intervjuet inn på begrepet kultur, delvis fordi enkelte fikk spørsmål om det, men i flere tilfeller var det primærinformantene selv som berørte temaet i sine utgreiinger. For flere av respondentene er dessuten ønsket om å lære om norsk kultur noe av drivkraften bak valget om å lære norsk. Før jeg redegjør nærmere for hva primærinformantene har uttalt om kultur, vil jeg først kommentere omfanget av kategorien ”kultur” fra spørreundersøkelsen.

Mange av respondentene i spørreundersøkelsen nevner altså kultur i sine svar på hvorfor de ønsker å lære seg norsk, og kategorien er derfor forholdsvis stor:

- 23 respondenter, det vil si 31,9 % av respondentene, har oppgitt totalt 25 svar knyttet til kultur som motiv for å lære seg norsk.
- Av de 25 svarene er 21 spesielt knyttet til norsk kultur ved at respondentene eksplisitt nevner Norge og/eller Trondheim i svarene sine.

Hele 14 av de 21 respondentene som nevner norsk kultur spesielt, forteller at de vil lære norsk for å *få kjennskap til norsk kultur*, samt at enkelte av disse respondentene i tillegg nevner *kjennskap til nordmenn* i sine svar. To respondenter uttrykker et ønske om å *forstå* Norge og nordmenns levemåte, mens to andre ønsker å delta i ”Norwegian life and culture”. En annen respondent ville lære norsk for å kunne komme tidligere til Trondheim for å oppdage byen og landet.²⁵ De to siste respondentene som spesielt nevner norsk kultur, svarer at de ønsker å lære norsk fordi de liker Norge og/eller landskapet og kulturen.

De fire resterende svarene i denne kategorien handler mer om kultur *generelt*. To av respondentene her forteller at det å lære språket er en del av det å lære om den aktuelle kulturen. Disse gir et inntrykk av at de i utgangspunktet kanskje er mer opptatt av kulturen enn av det norske språket, hvor, hvis så er tilfellet, norsk blir et middel for å få kjennskap til den norske kulturen. En annen forteller at han liker ulike kulturer, mens sistemann mener det er uinteressant å leve i et land uten å kjenne til landets språk.²⁶ Selv om disse fire ikke nevner norsk kultur spesifikt, oppholder disse studentene seg i Norge, og de svarer på et spørsmål om hvorfor de vil lære *norsk*, og slik kan svarene likevel indirekte knyttes til norsk kultur.

²⁵ Denne studenten deltar på sommerkurset.

²⁶ Det siste svaret, ”å leve i et annet land uten å kjenne landets språk er uinteressant”, kunne kanskje vært plassert i en annen kategori, som f.eks. kategorien ”språk”. Jeg velger imidlertid å legge vekt på det ”å leve”, og plasserer derfor dette svaret i kategorien ”kultur”.

Alle primærinformantene nevner i mer eller mindre grad kultur. Raoufs hensikt med å lære norsk er som nevnt arbeidsmulighetene og kontakt med nordmenn (se kap. 5.1.1 og 5.3.2), men han kommer likevel inn på kultur når han snakker om sitt mål med tilegnelsen av det norske språket:

So if I manage to find a job after my studies and then I think now I'm comfortable with the environment here, so the only thing that I... I understand the culture and I understand the people, so the only thing, the thing that's missing is language. And I think it will make me understand more about the people and the culture.

Kjennskap til norsk språk vil altså medføre større forståelse for nordmenn og norsk kultur ifølge Raouf, og er dermed en indirekte konsekvens av norskopplæringen, men altså ikke et mål i seg selv.

Katrien og Aryam ønsker ikke å lære seg norsk i løpet av sitt opphold i Norge. De er imidlertid uenige om hvorvidt det er mulig å få kjennskap til norsk kultur uten å ha kompetanse i norsk språk. Katrien tror *ikke* hun får full tilgang til norsk kultur uten kunnskap om norsk språk. Hun synes det er "difficult to learn the culture" og uttaler at hun "[have] never been in a Norwegian home." Gjennom sine italienske venner får hun derimot kjennskap til italiensk kultur. Katrien har imidlertid ingen norske venner, og som vist i kapittel 5.3.2, mener Katrien det er nødvendig å kunne norsk for å komme i kontakt med nordmenn. Dette kan forstås som at Katrien mener det er nødvendig med kompetanse i norsk språk for å kunne oppnå kontakt med nordmenn, for slik å få tilgang til "det norske hjemmet", noe som videre kan føre til kunnskap om norsk kultur. Hun behersker riktignok ikke italiensk, men det kan være hun synes det er mer naturlig å kommunisere på engelsk med italienerne enn med nordmenn ettersom hun befinner seg i Norge.

I motsetning til Katrien har Aryam minst én norsk venn han karakteriserer som en *god* venn. Aryam tror, til forskjell fra Katrien, det er mulig å få et godt innblikk i den norske kulturen uten å kjenne språket:

Interviewer: So, do you feel you get to know the Norwegian culture and people properly without speaking Norwegian?

Aryam: Mmm... I think, yes. Because, as I said, when I speak to the Norwegian people, they speak in English, and they tell a lot about them, what they do [...]. Yeah, I think it's possible to learn about them without knowing the language. Because it's not a very complex language and everything is built into the language. It's not that way. It's a simple language and it's, it's, it's a pretty open western country with no complications. So, I don't think it's that hard to... You don't have many old ways left; it's pretty new now, so I don't think it's hard to learn the culture without the language.

Dermed ser det ut til at en avgjørende faktor her kan være nettopp norske venner. Dersom Katrien også hadde delt leilighet med en nordmann, eller funnet norske venner på annet vis, hadde hun kanskje hatt et annet synspunkt på akkurat dette.

Stephan er imidlertid den eneste av primærinformantene som tydelig uttaler at norsk kultur, representert ved norsk skjønnlitteratur, er ett av motivene hans for å tilegne seg det norske språket:

I think because I'm here in the country, and, and... Perhaps I like very much Ibsen to, and perhaps I wanted to read some... Off Ibsen on original language [...] And I was always interested in... Ehh... A little bit in Norwegian literature and Bjørnstjerne Bjørnson and Knut Hamsun (LATTER)... And... Ja... I... No, I think perhaps I wanted to read this in original language and here my courses are in Norwegian, so (LATTER).

Stephan ønsker ikke bare å lære seg norsk fordi han studerer på norsk, men og fordi han vil lese norsk litteratur på originalspråket. På spørsmål om hvorfor han ønsker å lese denne litteraturen på originalspråket, tenker han seg lenge om før han svarer: ”Hmm... Perhaps if the words means something different... I don't know... Perhaps they even are a little bit, I don't know... Ehh... More...(KORT LATTER)[...]. I don't know, maybe it even can be more darker (LATTER) in Norwegian.”

I tillegg til å være et motiv for å lære norsk, er norsk kultur, representert ved Grieg, hovedårsaken til at han valgte Norge som studiested. I en e-post i etterkant av intervjuet uttaler han også følgende: “I really wanted to choose a more northern country, because it correspond more to my character, I think. I really love snow and winter and also the landscape. I already told you, that I have chosen Norway also for cultural reasons (Grieg, Ibsen,...).” Det er verdt å merke seg at Stephan er den eneste informant, både blant primærinformantene og respondentene i spørreundersøkelsen, som spesifiserer hva som er interessant ved den norske kulturen.

5.7 Oppholdsvarighet

De internasjonale studentenes oppholdstid ved NTNU varierer i stor grad. I det følgende skal vi se hvordan oppholdsvarigheten både er et motiv for å lære seg norsk og en begrunnelse for ikke å lære norsk, samt at studentene legger ulik oppholdsvarighet til grunn i denne sammenhengen.

5.7.1 Oppholdsvarighet som motiv for å lære norsk

Raouf må kunne sies å ville lære norsk delvis på grunn av den planlagte oppholdstiden sin i Norge. Han oppgir selv det å finne arbeid som hovedmotiv for å lære seg norsk (se kap. 5.1.1), men på spørsmål om hvorfor han ønsker å finne arbeid i Norge svarer han nettopp følgende: "Because I want *to live in Norway* and I will be able to live here if I found a job"[min uthevelse]. Det er imidlertid vanskelig å vite hvor lenge Raouf planlegger å bo i Norge; det kan være et varig opphold eller bare et midlertidig opphold, men det kommer i tillegg til de to årene han studerer ved NTNU. "Å bo i Norge" uten en tidsspesifisering er et begrep som gir assosiasjoner til en *lengre* periode, men uansett hvor lenge dette er, er det for Raouf lenge nok til å ønske å lære seg norsk.

Av de totalt 72 respondentene i spørreundersøkelsen har elleve respondenter, det vil si 15,3 %, oppgitt *oppholdsvarighet* som ett motiv for å lære seg norsk. Sju av disse sier at oppholdsvarigheten deres i Trondheim og/eller Norge gjør at de ønsker å lære seg norsk, hvorav seks definerer hvor lenge de skal være her: to skal være her i seks måneder, to andre i ett år, mens de to resterende respondentene skal være her i henholdsvis to og fire år. Respondenten som ikke definerer oppholdsvarigheten sin, oppgir på spørsmål om planlagt oppholdstid (se spørsmål 1, Vedlegg 1) en varighet på seks måneder. Hos de andre seks stemmer oppholdstiden i motivene overens med oppgitt planlagt oppholdstid.

Tre andre respondenter i kategorien "oppholdsvarighet" tar imidlertid et forbehold: én vil *kanskje* bli igjen i Norge etter endte studier ved NTNU, og to *forestiller seg* at de vil komme tilbake til Norge for en lengre periode på et senere tidspunkt. Den siste studenten i kategorien er derimot kontant: Han ønsker å bli i Norge, noe som i likhet med Raoufs uttalelse framkaller en forestilling om varig opphold, men det er uklart hvor lenge respondenten planlegger å oppholde seg i Norge ut over hans oppgitte planlagte oppholdstid på fire år.

Den faktiske planlagte oppholdstiden til de studentene som plasserer seg i denne kategorien, varierer fra seks måneder/ett semester (gjelder fire studenter) til fire år (kun én student). Dermed ser det ut til at disse elleve studentene legger ulik oppholdstid i "oppholdsvarighet lang nok" til å ville lære seg norsk. Selv om man kanskje skulle kunne tro at de som har oppgitt opphold som et motiv for å tilegne seg det norske språket, har planlagt en *lang* oppholdstid i Norge, blir dette altså ikke bekreftet for disse studentene.

Ser vi bort fra kategorien ”oppholdsvarighet”, men retter blikket mot *alle* deltakerne i spørreundersøkelsen, uansett kategori, finner vi følgende fordeling når det gjelder planlagt oppholdstid:

- 29 respondenter oppgir ett semester.
- 20 respondenter oppgir ett år.
- 12 respondenter oppgir 4 år.
- 4 respondenter oppgir 2 år, mens 4 andre oppgir 3 år.
- 9 måneder, 3 – 4 år og ”vet ikke” er alle representert ved én respondent hver.

Planlagt oppholdstid varierer altså fra ett semester til fire år for deltakerne i spørreundersøkelsen. Man kunne tenkt seg at merkelappen ”deltaker på norskkurs”, noe som gjelder alle respondentene i spørreundersøkelsen, kunne bety et opphold på ett år eller mer (dvs. et langt opphold). Når nesten halvparten av respondentene her har en planlagt oppholdstid på seks måneder, ser heller ikke dette ut til å stemme. Dermed kan det se ut som om mange internasjonale studenter har lyst til å lære seg norsk selv om de bare skal være i Norge i ett semester.

5.7.2 Oppholdsvarighet som grunn til *ikke* å lære norsk

Katrien bruker kort oppholdstid som en begrunnelse for ikke å lære seg norsk:

Interviewer: What would you say is your main reason for not learning Norwegian?

Katrien: It's too difficult for me.

Interviewer: Too difficult?

Katrien: Yeah, and *only six months*. I'm staying here only six months. I would be like one year, I think I would have learnt it [min uthevelse].

Katrien mener likevel at et opphold på ett år ville være lenge nok til at hun ville ha ønsket å lære norsk. Dermed ser det ut til at oppholdstiden har hatt like stor, om ikke større, betydning for valget om å lære norsk eller ikke, enn de vanskelighetene hun selv mener hun har for å lære nye språk (se kap. 5.5.2).

Aryam, som skal studere ved NTNU i ett og et halvt år, oppgir dårlig tid og ingen interesse som bakgrunnen for ikke å lære seg norsk (kap. 5.5.3). Samtidig kommer han inn på det han mener er en for kort oppholdstid:

If I had stayed more than three or four years, maybe I would have learnt more... Ehh... At least unintentionally, without being intended to learn the language, I would have bumped upon

a few more words, and yeah [...]. But many people who want to stay here and work here, they learn Norwegian. I think those are the people who really want to learn Norwegian, because they want to get a job and stay here [...]. As of now, I don't, I don't really want to stay here for a job, so I think it's not that important for me to learn Norwegian [...]. Recently I have more to do and less time left, so I think if I stayed more, maybe I get more time, and more interest, or something might change and I may start to learn Norwegian.

Av sitatet kan det se ut som om det er Aryams manglende interesse for det norske språket som er hovedårsaken hans for ikke å lære seg norsk. Han trekker likevel inn tidsperspektivet her, og åpner for at han kunne kommet til å lære seg norsk dersom han skulle oppholdt seg i Norge lengre, noe som vil si mer enn tre til fire år. I sitatet ovenfor kommer han i tillegg inn på at studenter som ønsker å bli her, i likhet med Raouf, er de som ønsker å lære seg norsk (se kap. 5.7.1). Aryam forteller også senere i intervjuet om noen venner som ikke lærer norsk, ikke bare fordi de snakker engelsk, men og fordi oppholdet deres i Norge er forholdsvis kort.

Heller ikke Ahmed er sikker på at hans planlagte oppholdstid i Norge er lenge nok for å kunne lære seg norsk: "I'm here for two years, or maybe less, so I'm not sure that's... Enough to learn your language, you know." Dette kommer han inn på når han forteller om hvorfor han i utgangspunktet ikke ønsker å lære norsk. Som vi ser av uttalelsene til Katrien, Aryam og Ahmed, varierer oppholdstiden deres fra seks måneder til to år, og alle tre føler at sin oppholdsvarighet er for kort til at det er mulig å lære seg norsk.

5.7.3 Oppholdsvarighet og ønske om tilegnelse av norsk språk

Som jeg viste i redegjørelsen ovenfor, skal flere studenter være i Norge i kun seks måneder, mens andre studenter skal være her i alt fra ett til tre-fire år. Noen studenter, som Katrien, mener at et opphold på seks måneder er for kort tid til å kunne lære seg norsk, mens andre mener dette er lang nok tid. Ahmed er derimot usikker på hvorvidt to år er lenge nok, og Aryam mener ett og et halvt år er for kort tid. Flere respondenter fra spørreundersøkelsen mener likevel at en slik periode er lang nok, og oppgir oppholdstiden som ett motiv for å lære norsk.

Hvor lang tid studentene vurderer som tilstrekkelig for å ville lære seg norsk, kan være influert av studentenes førstespråk. Selv om alle informantene i denne undersøkelsen behersker engelsk, vil studentenes antatte avstand mellom eget førstespråk og det norske språket kunne påvirke deres vurdering av hvor lang tid de behøver for å lære seg norsk. Og dette vil da i neste omgang kunne bli avgjørende for hvorvidt de ønsker å lære seg norsk eller ikke. Studenter som ikke ønsker å lære seg norsk på grunn av kort oppholdstid i Norge, kan være påvirket av en slik forventet avstand. Av de elleve respondentene som oppgir opphold

som et motiv for å lære norsk, er det kun tre ikke-europeere. Man kan anta at avstanden mellom europeiske språk oppleves som kortere enn avstanden mellom det norske språket og ulike ikke-europeiske språk, og at europeiske studenter derfor i større grad ønsker å lære seg norsk. Selv om de ikke-europeiske studentene Aryam og Ahmed tror det ville være uproblematisk å lære seg norsk (se kap. 5.5.2), har de begge et førstespråk som ligger atskillig lengre unna norsk enn for eksempel tysk språk gjør, nemlig henholdsvis berbisk (tamazight) og tamil.²⁷ Dette *kan* ha influert på deres valg om ikke å lære seg norsk.

Hvor lang oppholdstid som er lenge nok til å ville lære norsk, ser altså ut til å variere fra student til student. Dermed er det selvsagt også individuelt hva som regnes som ”for kort tid” til å lære norsk. Følgelig ser det ut til at studentenes planlagte oppholdstid ved NTNU kan virke både negativt og positivt inn på studentenes ønske om å tilegne seg norsk, noe også Schumann (1978) framhever. Som vist i kapittel 2.1 er *planlagt oppholdstid* en egen, sosial faktor i akkultureringsmodellen hans: Lang oppholdstid gjør det sannsynlig med en betydelig kontakt mellom gruppene, som slik kan fremme andrespråklæring (op.cit.:31). Funnene her støtter på sett og vis opp under Schumanns modell på akkurat dette punktet, men han sier ingenting om hvor lang tid en ”lang oppholdstid” er. Ut ifra redegjørelsen ovenfor kan det se ut som at hver enkelt student selv avgjør hva som er lang og kort oppholdstid, og dermed om dette eventuelt får en betydning for ønsket om å lære seg norsk eller ikke.

²⁷ Nettopp fem tyske respondenter tror norsk vil være enkelt å lære for tyskere (se kap. 4.2.1).

6 Avsluttende betraktninger

Disse avrundende betraktningene vil først ta for seg integrasjon som motiv for å lære seg norsk knyttet opp mot primærinformantenes integrasjonsstrategier, før jeg avslutningsvis vil diskutere motivenes tilknytning til begrepsparet integrativ og instrumentell motivasjon.

6.1 Integrasjon

6.1.1 Få oppgir integrasjon som motiv for å lære norsk

Av de 72 respondentene i spørreundersøkelsen har kun ti respondenter, det vil si 13,9 %, oppgitt elleve svar innenfor kategorien ”integrasjon”. Svarene i denne kategorien er relativt like. Sju respondenter oppgir ”integration in the society” som et mål med å lære seg norsk, mens én annen respondent ønsker å bli medlem av lokalsamfunnet, noe som kan sidestilles med integrasjon i samfunnet. De fire resterende svarene i denne kategorien handler om å bli akseptert av nordmenn, at norsk er viktig mens man bor i Norge,²⁸ og én respondent ønsker å føle seg mindre som en utlending. Ut ifra dette hersker det liten tvil at om at respondentene i denne kategorien ønsker å bli en del av det norske samfunnet.

Det er overraskende få respondenter i spørreundersøkelsen som eksplisitt oppgir integrasjon i samfunnet som et motiv for å lære norsk: kun ti av totalt 72 respondenter. Man skulle kanskje tro at de som faktisk ønsker å lære norsk i større grad ville ønske inkludering i det norske samfunnet enn dette tallet fra spørreundersøkelsen viser. Samtidig kan flere studenter ubevisst ha integrasjon i tankene, selv om de ikke oppgir dette som noe av hensikten med å lære seg norsk. Kategorier som ”kommunikasjon”, ”kultur”, ”praktiske årsaker”, ”familie og venner”, ”arbeid” og ”oppholdsvarighet” inneholder for eksempel alle fenomen som kan være en naturlig del av en integreringsprosess: skaffe arbeid, kommunisere med nordmenn, lære om norsk kultur, lese norske nyheter, handle mat uten å måtte spørre hva de ulike tingene er, få norske venner og lignende.

Ingen av primærinformantene oppgir integrasjon som et eksplisitt motiv for å lære norsk. Ahmed, som i utgangspunktet ikke ønsket å lære seg norsk, ga imidlertid gjennom hele intervjuet et indirekte uttrykk av at hans forsøk på å lære seg norsk var et forsøk på å kunne komme i kontakt med nordmenn og slik bli bedre integrert i det norske samfunnet. Dette var

²⁸ Svaret ”norsk er viktig mens man bor i Norge” kunne nok vært plassert i en annen kategori, men ut ifra denne respondentens andre svar (”liker Norge” og ”vil lære språket til dette landet”) har jeg valgt å plassere det i kategorien ”integrasjon”.

derfor et spørsmål som ble stilt direkte i en e-post i etterkant av intervjuet:

Interviewer: Was the Norwegian language course an attempt to integrate more in the Norwegian society?

Ahmed: For this last question, I'm not sure to give you a good answer, *I was thinking that in the beginning* but after I changed my mind because no opportunity to be inside well the Norwegian society, I always felt that Norwegians are avoiding me.. I feel that more, day after day. I don't know if it is related to nationality, or hair color, I don't know. But I don't care anymore, I will talk to those who wants talk to me and ignore those ignoring me, for Norwegian language, I don't see the point to learn it anymore, I am not planning to live here, just finish my studies and leave forever.... Only if something magic changed my mind [min uthevelse].

Heller ikke Raouf eller Stephan, som begge ønsker å lære seg norsk, oppgir integrasjon som motiv for å lære norsk. Raouf kommer imidlertid indirekte inn på integrasjon i en tankerekke om hvor gode norskkunnskapene bør være: "I hate to sound like a foreigner [...] People will be more comfortable with me when I sound a bit native. They will feel like I'm living here for long, I have, I know about the culture, so they will relax." Raouf gir her et inntrykk av at han ikke ønsker å skille seg vesentlig fra nordmenn når det gjelder det norske språket, noe som må kunne sies å være et uttrykk for et ønske om en slags integrasjon i det norske samfunnet. Samtidig uttrykker han indirekte et ønske om inkludering på arbeidsplassen idet han forteller at han sa opp jobben sin på grunn av arbeidskollegaene:

Raouf: I was only maybe comfortable with one colleague of mine, but most of them I was just dealing with them, because they were my colleagues.

Interviewer: Yes.

Raouf: And it was maybe one or two of my colleagues, but otherwise I was not comfortable at work at all. And I was happy to leave the work [...].

Interviewer: So, that was because of the people?

Raouf: Yeah. Yeah. They are my primary reason that I left work.

6.1.2 Integrasjonsstrategier: en sosial faktor i akkultureringsmodellen

Integrasjonsstrategier er en sosial faktor i Schumanns (1978) akkultureringsmodell for andrespråklæring. Som jeg viste i kapittel 2.1, redegjør Schumann for tre integrasjonsstrategier: assimilasjon, bevaring og tilpasning. Mens assimilasjon fører til at språkinnlæreren adopterer målspråksgruppens livsstil og slik maksimerer kontakten mellom de to gruppene, vil språkinnlærere med bevaring som strategi forkaste målspråksgruppens livsstil og verdier, opprettholde sin egen livsstil og slik skape sosial distanse mellom de to gruppene (op.cit.:30). Assimilasjon vil dermed styrke språklæringen, mens bevaring vil redusere mulighetene for maksimal språkinnlæring. Tilpasning vil ifølge Schumann (ibid.) på

sin side føre til varierende kontakt mellom gruppene, og den vil dermed i varierende grad føre til tilegnelse av målpråket: Språkinnlæreren vil tilpasse seg målpråksgruppens livsstil og verdier, men opprettholde sin opprinnelige livsstil og sine opprinnelige verdier til bruk internt i sin egen gruppe.

Ingen av respondentene eller primærinformantene som har deltatt i denne avhandlingen, med unntak av Ahmed (se kap. 6.11), er blitt spurt om, eller konfrontert med, sine integrasjonsstrategier. I datamaterialet kan man likevel finne noen tegn som indikerer de ulike strategiene hos primærinformantene.

Raouf er nok den eneste primærinformanten hvor integrasjonsstrategien *assimilasjon* kan være passende: Raouf vil bo i Norge og ønsker derfor å skaffe seg arbeid i landet, og han lærer av den grunn norsk. Frihet, respekt og økonomisk likhet er norske verdier Raouf verdsetter. Han forteller også at han ville valgt Norge framfor sitt eget hjemland (Egypt), mye på grunn av kulturen. Noen av hans opprinnelige verdier, som det å ikke drikke alkohol, har han lagt av seg etter at han kom til Norge. Inntrykket av Raouf svarer slik godt til Schumanns assimilasjon (ibid.). Som tidligere nevnt gir også Raouf indirekte uttrykk for at han søker integrasjon i det norske samfunnet (se kap. 6.1.1).

Det kan se ut som om integrasjonsstrategien *tilpasning* er treffende for Stephan og Aryam. Stephan har et kort opphold i Norge (seks måneder), men viser likevel stor interesse for den norske kulturen, spesielt representert ved Grieg, Ibsen og Hamsun. Han startet på norskkurs før han kom til Norge, og han har fortsatt å studere norsk ved NTNU, hvor undervisningsspråket hans i tillegg er norsk. Samtidig søker han kontakt med nordmenn. Hans begrunnelse for valg av Norge kan også tilskrives tilpasning: "[Norway] correspond more to my character, I think." Stephan kunne kanskje sies å føre en assimilasjonsstrategi, men fordi Stephan ikke ønsker å bo eller jobbe i Norge, men returnere tilbake til Tyskland, er det mer naturlig å tilskrive ham en tilpasningsstrategi.

I motsetning til Stephan, skal Aryam være i Norge i en lengre periode (18 måneder). Aryam forteller at han har respekt for norske verdier, slik som blant annet frihet og fysisk aktivitet, men han kommer likevel med en mild kritikk blant annet av det han mener er nordmenns syn på ekteskapet: Det tas for lett på det. Aryam drikker også alkohol i Norge, noe han på grunn av sin religiøse bakgrunn ikke gjør i hjemlandet (India). Han viser slik en slags tilpasning til det norske livet, selv om han ikke ønsker å lære seg norsk. Aryam er samtidig klar på at han skiller mellom livet i Norge og livet i hjemlandet, som han skal flytte tilbake til etter endte studier i Norge. Han tilpasser seg altså livet i Norge, men gir inntrykk av at han nok vil skli tilbake til sin opprinnelige livsstil vel tilbake i hjemlandet.

Det kan virke som om Ahmed har skiftet strategi fra *tilpasning* til *bevaring* i løpet av det korte oppholdet sitt i Norge. Ahmed forteller at de få norskkurstimene han gikk til var et forsøk på å integrere seg i det norske samfunnet. Samtidig prøvde han å komme i kontakt med nordmenn, og slik tilpasse seg den norske livsstilen, noe som er et klart tegn på tilpasning. Etter å ha forsøkt å kommunisere og bli kjent med nordmenn flere ganger, forteller Ahmed at han ikke forstår den norske kulturen, og at han ikke skjønner hvorfor han skal lære norsk når nordmenn uansett ikke snakker – i alle fall ikke til ham. Ahmed sier han prøver å ikke dømme nordmenn for dette, men forteller at han har gitt opp og uttrykker at han ikke bryr seg lengre, og at han sannsynligvis kommer til å forlate Norge så fort som mulig. Dermed kan det virke som de innledende forsøkene på tilpasning har gått over til bevaring.

Katrien ønsket seg i utgangspunktet til et land med engelsk som offisielt språk, og hun skal kun være her i ett semester. Hun kjenner ingen nordmenn, men gir ikke inntrykk av at hun har forkastet den norske livsstilen og dens verdier. Det virker imidlertid heller ikke som hun oppsøker den. Selv om Katrien ikke stiller seg negativt til ”det norske”, oppsøker hun verken nordmenn eller det typiske norske samfunnet, og hun holder seg stort sett sammen med andre internasjonale studenter. Dette kan være et tegn på *bevaring*, en strategi som altså ifølge Schumann (1978) ikke påvirker språkinnlæringen positivt. Katrien ønsker da heller ikke å lære seg norsk, noe hun bestemte seg for før hun ankom Norge.

6.2 Integrativ eller instrumentell motivasjon?

I det følgende vil jeg først kort oppsummere studentenes oppgitte motiver for å lære seg norsk, før jeg avslutningsvis vil se nærmere på studentenes motiver knyttet til integrativ og instrumentell motivasjon. På grunn av avhandlingens omfang vil det primært være motivene kommentert i kapittel 5 og 6.1 som blir belyst.

Primærinformantene mine vil lære seg norsk fordi de ønsker arbeid i Norge, de studerer på norsk, de vil kommunisere og bli integrert, eller lære om norsk kultur. Det at norsk er et lite språk med få språkbrukere, at nordmenn behersker engelsk, sammen med ”kort” oppholdstid, manglende interesse og antatt høy vanskelighetsgrad, er primærinformantenes begrunnelse for *ikke* å lære norsk. ”Språk”, ”kommunikasjon”, ”kultur” og ”praktiske årsaker” er de største kategoriene fra spørreundersøkelsen. Samtidig var det uventet at noen respondenter ville lære seg norsk for å bli språklig bedre i engelsk. Man kan spørre seg hvor mange av studentene som *lot være* å oppgi engelsk som motiv både for valg av Norge som studiested og for å lære seg norsk fordi jeg som nordmann oppga internasjonale

studenter og det norske språket som tema for undersøkelsen. Det å oppgi engelsk som motiv er trolig heller ikke i stor grad sosialt akseptert, og mange kan derfor ha utelatt denne typen respons, noe som kan påvirke undersøkelsens reliabilitet. I tillegg er det uventet få som eksplisitt oppgir integrasjon i det norske samfunnet som drivkraft for å lære norsk. Dette kan likevel være et ubevisst mål for studentene (se kap. 6.1.1). Samtidig finnes det ingen garanti for at respondentene og primærinformantene har oppgitt sine *reelle* motiver, enten disse er bevisste eller ubevisste fra studentenes side.

Dersom vi ser nærmere på nettopp primærinformantenes motiver for å lære norsk i tilknytning til begrepsparet integrativ og instrumentell motivasjon, ser vi at studentene med arbeid og studier som motiv eksplisitt kan knyttes til et *instrumentelt perspektiv*. Studentene med arbeid som motiv har et praktisk og konkret mål med språkkinnlæringen: De ønsker å skaffe seg arbeid, enten i Norge eller andre steder hvor det kan være en fordel å beherske norsk språk. I svarene fra spørreundersøkelsen ligger det ingen eller bare en liten mellommenneskelig gevinst, da de viser liten interesse for det norske språket i seg selv eller det norske samfunnet spesielt, kanskje bortsett fra seks respondenter som oppgir kulturelle motiver eller hensikter knyttet til integrasjon i tillegg til arbeid. Dette vil jeg imidlertid komme tilbake til avslutningsvis. Når de samtidig synes å ha økonomiske gevinster som et indirekte mål med språkopplæringen, blir tilknytningen til en instrumentell motivasjon enda større. Disse informantene kan etter Schumann (1978) og Gardner og Lamberts (1972) definisjoner plasseres innenfor en instrumentell motivasjon.

De studierelaterte motivene virker også i relativt stor grad instrumentelt begrunnet. Det er tydelig at i hvert fall ett av målene med å lære norsk for disse studentene nettopp er studier ved NTNU. Studentene har *konkrete, praktiske mål* med å lære seg norsk: studere norske emner, lese pensumlitteratur på norsk, eller å få praksis ved NTNU. Berggren og Tenfjord (1999:286) sier nettopp at personer med et ønske om arbeid eller studier utenlands er instrumentelt motiverte. Blant de ulike motivene for å lære norsk språk mens man studerer ved NTNU, er arbeid og studier de målene som i størst grad viser til et typisk instrumentelt perspektiv. I tillegg må de som har det å forbedre seg i engelsk eller praktisere engelsk som motiv, kunne plasseres innenfor dette perspektivet, da det norske språket blir et middel eller et verktøy for disse studentenes mål om utvikling i det engelske språket.

Integrasjon er derimot det motivet for å lære norsk som i størst grad kan knyttes til en såkalt *integrativ motivasjon*; et ønske om å bli sett på som et medlem av det norske samfunnet er nettopp Schumann (1978) og Gardner og Lamberts (1972) definisjon av integrativ motivasjon. Andre motiv som klart kan knyttes til et integrativt perspektiv, er

oppholdsvarighet og kultur. Når oppholdsvarigheten er et motiv for å lære norsk, gir det et inntrykk av at studentene ønsker å delta i det norske samfunnet og at de søker en slags inkludering i lokalsamfunnet. Studentene med kulturelle motiv ønsker å finne ut mer om nordmenn og landets kultur, de ønsker å delta i den norske kulturen og de liker Norge, og de kan slik sies å være integrativt orientert (Schumann op.cit., Gardner og Lambert op.cit. og Berggren og Tenfjord op.cit.). I tillegg kan de som vil lære norsk fordi språket ser interessant ut, knyttes til det å finne ut mer om målspråksgruppen, og dette motivet kan dermed plasseres innenfor et integrativt perspektiv.

Det finnes likevel motiver hos studentene som ikke like klart lar seg plassere som *enten* integrativ motivasjon eller instrumentell motivasjon. Ser man for eksempel på motivene tilknyttet kommunikasjon, kan man fort bli i tvil om hvilken gruppe de hører hjemme i, integrativ eller instrumentell motivasjon? Ved første øyekast kan det se ut som om kommunikasjon kan settes i den instrumentelle gruppen fordi respondenter og primærinformanter vil lære norsk for å komme i kontakt med nordmenn eller skaffe seg venner. Det å lære norsk kan dermed fortone seg som et middel for å komme i kontakt med andre mennesker, der det norske språket altså blir et verktøy for å muliggjøre kontakt. Samtidig er kommunikasjon eller det å få venner i høyeste grad noe mellommenneskelig, hvor man ofte søker inkludering i en gruppe, og derfor må kommunikasjon som motiv også forbindes med en integrativ motivasjon. Dermed kan det se ut som om beveggrunner knyttet til kommunikasjon har elementer av begge motivgrunner i seg.

Motivene arbeid og studier er ut ifra dette kanskje ikke så klart instrumentelle som først antatt. En nærmere kikk på motivene viser at de i like stor grad kan sies å ha et integrativt perspektiv: Vi har sett at beherskelse av det norske språket synes å være nødvendig for å *komme inn* på det norske arbeidsmarkedet. Dette vil si at kompetanse i norsk språk er en slags betingelse for å bli inkludert i det norske arbeidsmarkedet, og når man først har fått en jobb i Norge, vil man normalt også bli en del av det aktuelle arbeidsmiljøet. Raouf kan være et eksempel på dette. Han fikk riktignok arbeid uten å beherske norsk språk, men han kom ikke i kontakt med arbeidskollegaene sine, og dette er nettopp noe av grunnen til at Raouf ønsker å lære seg norsk (se kap. 6.1.1). Lignende betraktninger kan gjøres i tilknytning til de studentene som har oppgitt studierelaterte motiver for å lære norsk. Stephan viser for eksempel et klart ønske om å bli integrert i det norske studiemiljøet, og ikke bare i gruppen av andre internasjonale studenter. Det handler slik om gruppetilhørighet i tillegg til muligheten for arbeid og studier.

De andre motivene respondenter og primærinformanter har oppgitt for å lære seg norsk mens de studerer ved NTNU, har også i større eller mindre grad elementer av begge motivgrunner i seg. De kulturelle motivene har for eksempel klare integrative trekk, men samtidig kan nok flere av studentene sies å ha et instrumentelt perspektiv ved at de kan ha personlige og praktiske mål med det å lære om målspråksgruppen. Og, i motivet integrasjon, som klart er knyttet til et integrativt perspektiv, synes det likevel å være en instrumentell dimensjon: Integrasjon i samfunnet har en nytteverdi i forhold til materielle gevinster særlig knyttet til arbeid og følgelig økonomi.

I tillegg til at de ulike motivene har elementer av begge retninger i seg, vil også *tidsaspektet* spille en rolle når det gjelder studentenes integrering i det norske samfunnet, og slik trer de integrative trekkene i den instrumentelle motivasjonen tydeligere fram. Typiske instrumentelle motiver, som for eksempel arbeid og studier, vil på sikt bedre muligheten for å bli integrert i det norske samfunnet: Å få jobb i Norge er en måte å bli medlem av det norske samfunnet på. Samtidig inneholder de fleste kategoriene, som nevnt i kapittel 6.1.1, trekk som er en naturlig del av en integrasjonsprosess: Å skaffe seg nye bekjentskap, få seg arbeid, handle matvarer, lese nyheter og kjenne til norsk kultur, vil på sikt føre til en integrering – i en eller annen form – i det norske samfunnet.

Selv om enkelte motiver har en sterkere tilknytning til den ene typen motivasjon, kan det ut ifra diskusjonen ovenfor se ut som om disse to dimensjonene, integrativ motivasjon og instrumentell motivasjon, vanskelig kan skilles fra hverandre og at de i praksis ikke er to atskilte fenomen. Dette understreker slik at disse to motivasjonsbegrepene ikke er helt uproblematisk begrep.

Respondentene og primærinformantene som har deltatt i denne undersøkelsen, har oppgitt alt fra ett til flere motiver for hvorfor nettopp de ønsker å lære seg norsk. Noe som framhever kompleksiteten ved begrepsparet integrativ og instrumentell motivasjon, er nettopp det at mange studenter oppgir motiver i både en typisk integrativ og instrumentell retning. Som vi så tidligere i dette kapitlet, oppgir for eksempel seks respondenter kulturelle motiver eller motiver knyttet til integrasjon i tillegg til ønsket om arbeid. Hele 58 respondenter – 80,5 % av alle deltakerne i spørreundersøkelsen – oppgir flere motiver der hvert motiv kan knyttes til en typisk integrativ eller en typisk instrumentell motivasjon. Primærinformantene oppgir også motiver i begge retninger. Dette kommer i tillegg til at mange av motivene har elementer av både integrativ og instrumentell motivasjon. De aller fleste studentene kan med andre ord sies å være *både* integrativt og instrumentelt motivert for å lære seg norsk mens de studerer ved NTNU.

Litteraturliste

- Berggren, Harald og Tenfjord, Kari (1999): *Andrespråkslæring*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Dörnyei, Zoltán og Skehan, Peter (2003): "Individual Differences in Second Language Learning". I C.J. Doughty og M.H. Long (red.): *The Handbook of Second Language Acquisition*. Malden, Massachusetts: Blackwell Publishing, s. 589-630.
- Eckert, Penelope (2000): *Linguistic Variation as Social Practice*. Malden, Massachusetts: Blackwell Publishers.
- Engen, Thor Ola og Lars Anders Kulbrandstad (2004): *Tospråklighet, minoritetsspråk og minoritetsundervisning* (2.utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Gardner, Robert C. og Lambert, Wallace E. (1972): *Attitudes and Motivation in Second-Language Learning*. Rowley, Massachusetts: Newbury House Publishers.
- Holmes, Janet og Meyerhoff, Miraim (1999): "The Community of Practice: Theories and methodologies in language and gender research". *Language in Society* 28, 173-183.
- Jackson, Jane (2008): *Language, Identity and Study Abroad. Sociocultural Perspectives*. London: Equinox Publishing Ltd.
- Kunnskapsdepartementet (2009): *St.meld. nr. 14 (2008-2009): Internasjonalisering av utdanning*.
<http://www.regjeringen.no/pages/2152661/PDFS/STM200820090014000DDDPDFS.pdf> Lest 24.09.2010
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2009): *Det kvalitative forskningsintervju* (2.utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Lewis, Paul M. (red.)(2009): "Ethnologue: Statistical summaries by language size".
http://www.ethnologue.com/ethno_docs/distribution.asp?by=size Lest 18.10.2010
- Lillemyr, Ole Frederik (2007): *Motivasjon og selvforståelse. Hva ligger bak det vi gjør?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Meland, Svein Inge (2011a): "Finanskrisen presser høyere utdanning". *Adresseavisen*, 13. januar 2011, s. 10.
- Meland, Svein Inge (2011b): "Flom av utenlandssøkere til NTNU". *Adresseavisen*, 13. januar 2011, s. 10.
- Myers-Scotton, Carol (2006): *Multiple Voices. An introduction to Bilingualism*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (2006): "NTNU 2020 – Internasjonalt fremragende". <http://www.ntnu.no/info/2020.pdf> Lest 25.10.2010

- Norges teknisk-naturvitenskaplig universitet (2007): ”Rapporter og planer 2007-2008”. Lastet ned som pdf-fil fra <http://www.ntnu.no/strategier> Lest 09.11.2010
- Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (2011): ”Kunnskap for en bedre verden – NTNU – Internasjonalt fremragende”. <http://www.ntnu.no/ntnu-2020> Lest 20.05.2011
- Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (u.d.a): ”Fakta om NTNU”. <http://www.ntnu.no/tall-og-fakta> Lest 18.10.2010
- Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (u.d.b): ”IFUS”. <http://www.ntnu.no/norskkurs/norskkurs/forstudenter/ifus> Lest 19.10.2010
- Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (u.d.c): “Intensive Norwegian Summer Courses for Exchange Students”. <http://www.ntnu.edu/studies/international/norwegianlanguagecourses/summer> Lest 29.10.2010
- Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (u.d.d): ”Internasjonale Masterprogram”. <http://www.ntnu.no/studier/internasjonalemasterprogram> Lest 17.11.2010
- Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (u.d.e): “Norsk for utlendinger – trinndelte kurs og kortkurs”. <http://www.ntnu.no/norskkurs/om-kursene> Lest 29.10.2010
- Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (u.d.f): ”Språk, krav og språkkurs”. <http://www.ntnu.no/intersek/sprakkurs> Lest 18.10.2010
- Organization for Economic Cooperation and Development (2010): “Multilingual summaries. Education at a Glance 2010: OECD Indicators”. <http://www.oecd.org/dataoecd/46/24/45925258.pdf> Lest 27.05.2010
- Ringdal, Kristen (2001): *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskaplig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Schiefloe, Per Morten (2003): *Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Schumann, John H. (1978): “The Acculturation Model For Second-Language Acquisition”. I R.C. Gingras (red.) (1978): *Second Language Acquisition and Foreign Language Learning*, Washington, D.C.: Center for Applied Linguistic. <http://www.humnet.ucla.edu/humnet/teslal/jschumann/acculturation.pdf> Lest 06.04.2010
- Schumann, John H. (1986): “Research on the acculturation model for second language acquisition”. *Journal of multilingual and multicultural development, Vol 7, (5)*, 379-392.
- Skutnabb-Kangas, Tove (1981): *Tvåspråkighet*. Lund: LiberLäromedel.

- Student-tv i Trondheim (2010): "Internasjonale studenter sviktes av NTNU". Video.
<http://www.stv.no/content/webitem/1068/> Sett 19.10.2010
- Taule, Ragnvald (2001): *Escolas ordbok. Bokmål* (2.utgave). Garnes: Escola forlag.
- Thagaard, Tove (1998): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Under Dusken (2007): "Elendig språktilbud for internasjonale studenter".
<http://www.underdusken.no/nyhet/2007/14/8910/elendig+spr%C3%A5ktilbud+for+internasjonale+studenter> Lest 22.10.2010
- Wenger, Etienne (1998): *Communities of practice. Learning, meaning, and identity*. New York: Cambridge University Press.

Vedlegg 1: Questionnaire

I am writing a Master Degree about international students and the Norwegian language. For this I need your help. Could you be so kind to fill out this questionnaire?

The questionnaire is anonymous, and the participation is of course voluntary. For more information about my project, or if you want to know what I have found out so far, please contact me on e-mail: masternorwegianlanguage@hotmail.com Thank you!

Best regards, Anne Øverkil, master student at Department of Scandinavian studies and comparative literature, NTNU Dragvoll.

1/5 Background information. Tick off and fill out.

- Sex: Male Female

- Age: _____

- Nationality: _____

- Duration of your stay in Norway: _____

2/5 Information about your education. Tick off and fill out.

- Which school are you studying at in Trondheim?

- Which study program do you attend?

- What language is the teaching language for your study program here?

Norwegian English

Other languages (please specify which language):

3/5 Why have you chosen to come to Norway (and NTNU) to study?

Please state your most important reason.

4/5 Why do you want to learn Norwegian?

Please state your three most important reasons to why you wish or do not wish to learn Norwegian during your stay in Trondheim.

5/5 Did you know any Norwegian before you came to Trondheim?

Tick off and fill out.

Yes No

If yes, how did you learn it: _____

Thank you for your participation!

Vedlegg 2: Interview guide

1. Background:

How old are you?

Where are you from (country)?

How long have you stayed in Norway? How long are you planning to stay in Norway?

How do you live while you are staying in Norway? (SiT / private estate, alone or in a shared flat or apartment)

Do you have any former education at college or university level?

- Which(s) subject? Where? For how long?

Which school and study program do you attend here in Trondheim?

What is the teaching language for your study program?

Do you work while studying here in Norway? Why / Why not?

What is your first language? What kinds of languages do you speak? If it is several, when did you learn them?

What kind of experiences with learning these languages do you have? Easy, difficult..

Does anyone in your family speak two or more languages?

2. Norway:

Why did you come to Norway? Why Trondheim and NTNU?

What was your impression of Norway before you came here?

Can you describe your relationship to Norway?

Can you describe your relationship to the Norwegian people?

Do you feel welcome here in Norway? Do you feel that it is easy to get in touch with the Norwegian people?

Would you like to visit Norway again later?

Would you say that the Norwegian culture is very similar to your own culture?

3. The Norwegian language:

Did you think that learning Norwegian would be difficult with your linguistic background?

Did you know any Norwegian before you came to Norway / Trondheim?

- How did you learn it?

- Why?

If no, do you speak Norwegian now?

- If yes: How did you learn it?

Why did you want to learn Norwegian?

If you did not know any Norwegian before you came, and you do not speak Norwegian now:

Do you wish to learn Norwegian during your stay in Norway?

Why do you want or not want to learn Norwegian?

- Can you tell me more about...

- Is there a special situation which has influenced your choice to learn/not learn Norwegian?
- Why do you feel X is an important reason for learning Norwegian?

If no:

Do you feel that you get to know the Norwegian culture and the people properly without speaking the language?

How do you communicate with the Norwegians?

Do you have any problems communicating with the Norwegians?

Do you have any problems in the Norwegian society related to language?

When do you use English, and when do you use your first language (or other languages you speak)?

If yes:

Have you applied for language courses, or are you taking a language course now?

- Why/ Why not?
 - o If yes: Was it easy to fit a language course into your time schedule at NTNU?

How much effort are you willing to invest in learning Norwegian?

Do you feel it is necessary with native like proficiency and pronunciation learning a new language?

Do you expect to be successful in learning the Norwegian language?

What do you want to achieve while you live in Norway, by learning Norwegian?

Do you think you will benefit from your knowledge of the Norwegian language later in your life?

- How? /Why not?

Do you think a course in the Norwegian language should be mandatory for all international students?

- Why?

What do you think about the international students who do not learn Norwegian while they are staying in Norway?

In which occasions do you use the Norwegian language, English and your mother tongue/first language? / When would you like to use the Norwegian language?

4. Interests:

What do you like to do when you take time off from school?

Do you have Norwegian friends or do you mostly hang out with other international students?

Do your friends that are international students want to learn Norwegian?

- Why is that, do you think?

How do you communicate with your Norwegian friends?

What do the Norwegians that you know think about you wanting to learn / not wanting to learn Norwegian?

Have your friends had anything to do with you wanting /not wanting to learn Norwegian?

Sammendrag

Denne avhandlingen undersøker internasjonale studenters motiver for å lære norsk eller ikke lære norsk mens de studerer ved NTNU.

Undersøkelsen er basert på materiale fra en spørreundersøkelse gjennomført blant 72 respondenter på to ulike nybegynnerkurs i norsk, samt dybdeintervju med fem informanter. Avhandlingen fokuserer i all hovedsak på de kvalitative intervjuene, men trekker også inn kvantitative aspekter fra spørreundersøkelsen. I analysen av datamaterialet bruker jeg hovedsakelig den affektive faktoren motivasjon fra Schumanns akkultureringsmodell (1978), men jeg kommenterer også de sosiale faktorene integrasjonsstrategier, oppholdstid og gruppestørrelse. De fem primærinformantene er næranalysert med hensyn til oppgitte motiver.

Primærinformantenes motiver for å lære norsk er hovedsakelig knyttet til arbeid i Norge, kommunikasjon, kultur og integrasjon, men oppholdsvarighet er også et motiv. Respondentenes motiver for å lære norsk kan deles i elleve kategorier, der kategoriene ”språk”, ”kommunikasjon”, ”kultur” og ”praktiske årsaker” er de største kategoriene. Når det gjelder primærinformantenes begrunnelser for *ikke* å lære norsk mens de studerer ved NTNU, går disse ut på at norsk har få språkbrukere, samt at nordmenn behersker engelsk. Samtidig er ”kort” oppholdstid, manglende interesser og høy vanskelighetsgrad grunner til at disse studentene ikke ønsker å lære norsk.

Avslutningsvis blir studentenes motiver tilknyttet begrepsparet integrativ og instrumentell motivasjon, hvor jeg stiller spørsmål ved hvorvidt dette faktisk er to atskilte kategorier; i mine redegjørelser kan det se ut som om disse to begrepene vanskelig kan skilles fra hverandre.